Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1,30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XIII. Celovec, petek, 6. december 1968 Štev. 48 (1382)

Dan človekovih pravic

V torek prihodnjega tedna bomo spet po vsem svetu obhajali dan človekovih pravic, letos v znamenju dvajsetletnice proglasitve splošne deklaracije o človekovih pravicah in svoboščinah. Zaradi tega je glavna skupščina na svojem lanskem zasedanju tudi proglasila leto 1968 za mednarodno leto človekovih pravic; temu proglasu so se pridružile številne dežele širom po svetu, med njimi tudi naša domovina Avstrija.

Pomen splošne deklaracije o človekovih pravicah, ki ji je dalo povod strahotno teptanje in kršenje najosnovnejših človekovih pravic in svoboščin v drugi svetovni vojni, je v tem, da je to prvi mednarodni akt v človeški zgodovini, ki postavlja človeka, navadnega preprostega človeka v žarišče zgodovine, spoštovanje njegovih pravic in svoboščin pa ne samo za dolžnost držav nasproti svojim državljanom, marveč za mednarodno obveznost vseh nasproti vsem.

S to deklaracijo je dobilo mednarodno potrditev spoznanje, za katero so se stoletja borili najboljši človeški duhovi, da živi namreč človek na tej zemlji zaradi sebe in ne zaradi nekih mističnih ali polmističnih ciljev. Mednarodno potrditev je dobilo tudi spoznanje, da je lahko merilo za presojanje neke države ali družbene ureditve samo to, ali ta ureditev priznava človekovo dostojanstvo in ali omogoča navadnemu preprostemu človeku razvoj in rast njegove osebnosti ne glede na raso in narodnost, vero in spol. In končno je dobilo mednarodno potrditev tudi spoznanje, da je človek v svoji želji, da se mu prizna njegovo dostojanstvo in omogoči razvoj njegove osebnosti, enak na vseh celinah ter da so mednarodno sodelovanje, mednarodna solidarnost in mir mogoči samo, če bodo povsod enako spoštovane pravice in svoboščine ljudi in narodov.

Tako je postala deklaracija o človekovih pravicah vodilo za urejanje tako notranjih državnih, narodnih in družbenih odnosov kakor tudi mednarodnih razmerij. Po dvajsetih letih njene veljavnosti moramo žal ugotoviti, da načela, ki jih vsebuje ta deklaracija, niso ne v enem in ne v drugem pogledu dosledno uresničena. Tudi generalni tajnik OZN U Tant je ob otvoritvi letošnje jubilejne 20. konference Združenih narodov za človekove pravice obžaloval nasilje v privatnem in javnem življenju, obsodil socialno, narodnostno in rasno diskriminacijo ter opozoril, da je le malo možnosti za spoštovanje človekovih pravic, če ni miru. V njegovih besedah se zrcali stvarnost današnjega sveta.

Ravno ta stvarnost pa bi morala biti hkrati tudi dovolj resno opozorilo, da bi se človek v malem in človeštvo v velikem končno zavedala dolžnosti in nalog, ki so postavljene nam vsem: nadaljevati boj proti vsem oblikam diskriminacije in zatiranja, vložiti še večje napore, da bi pred dvajsetimi leti proglašena načela res bila uresničena. V tem oziru je napore treba nadaljevati na vseh področjih — od lokalnih do mednarodnih, pri čemer pa je lokalna skupnost gotovo najvažnejša, ker osnovno spoštovanje človekovih pravic vpliva na vsako obliko odnosov med ljudmi. Ko bodo zastavljeni cilji doseženi, bo to velika zmaga vsega najboljšega in najplemenitejšega v človeku — kljub mračnim stranem v njegovi zgodovini.

PREDSEDNIK TITO OB 25-LETNICI AVNOJ:

„Ustanovili smo v vsakem pogledu novo Jugoslavijo“

Prejšnji teden so jugoslovanski narodi slovesno obhajali svoj veliki praznik — dan republike, ki je letos potekal v znamenju 25. obletnice zgodovinskega zasedanja AVNOJ, na katerem so bili položeni temelji za izgradnjo in ureditev nove Jugoslavije — domovine svobodnih in enakopravnih narodov. Po vsej državi so bile različne prireditve in slavnosti, v mnogih krajih pa so praznik domovine proslavili z novimi delovnimi uspehi.

Osrednje proslave so bile v bosenskem Jajcu, kjer so se zbrali številni predstavniki iz vseh predelov Jugoslavije. Na veliki jubilejni prireditvi je govoril predsednik republike Josip Broz Tito, ki je potem tudi na posebni tiskovni konferenci v navzočnosti 114 tujih in 107 domačih novinarjev zavzel stališče k aktualnim vprašanjem.

V svojem slavnostnem govoru je predsednik Tito najprej spregovoril o nastanku in razvoju narodnoosvobodilnega gibanja jugoslovanskih narodov, ki se je od vsega začetka borilo za nacionalno osvoboditev, za bratstvo in enotnost, pa tudi za resnično demokratičen red v novi Jugoslaviji. „Narodnoosvobodilni boj je prinašal svobodo, enakopravnost in bratstvo vsem narodom in narodnostim Jugoslavije, to pa je tudi eden največjih dosežkov naše revolucije, katere glavna značilnost je bila v tem, da je imela značaj osvobodilne vojne proti okupatorju, hkrati pa boja za nove družbene odnose, za pravilno ureditev nacionalnega vprašanja, za pravičnejši družbeni sistem.“

Boj za pravico narodov — je dalje poudaril predsednik Tito — **za uveljavljanje in svoboden vsestranski razvoj narodnosti, je sestavni del boja delavskega gibanja za njegove napredne revolucionarne cilje. Brez zagotovitve pravice narodov se ne morejo uresničiti cilji delavskega gibanja in delavskega razreda, ki edini lahko zagotavlja in kar najbolj razvija socialistično vsebino nacionalnega interesa.**

Takšno pojmovanje nacionalne neakopravnosti pomeni hkrati tudi dosledno izpolnjevanje internacionalističnih obveznosti, izvirajočih iz načela proletarskega internacionalizma. Samo delavsko gibanje, ki se dosledno bori za popolno uveljavljanje pravic narodov, lahko uspešno prispeva svoj ustvarjalni delež k nadaljnjemu uspešnemu razvoju mednarodnega delavskega gibanja.

Jugoslovanski narodi so — tako je poudaril predsednik Tito — dali ogromne žrtve in prelili potoke krvi, da bi postali gospodarji svoje usode, da bi samostojno odločali o oblikah svojega družbenega in gospodarskega razvoja, kar je nujen pogoj za najširše povezovanje in sodelovanje na enakopravni osnovi z drugimi narodi in deželami. Potem je omenil povojno obnovo države ter uspešni gospodarski razvoj, s katerim se je vzporedno razvijal sistem samoupravljanja na vseh področjih družbenega življenja in se s tem večal vpliv delovnega človeka. „V našem samoupravnem socialističnem sistemu je najprej izražena suverenost vseh narodov, na tej osnovi pa se krepita in utrjujeta suverenost in nedotakljivost jugoslovanske socialistične skupnosti v celoti.“

V zadnjem delu svojega govora je predsednik Tito spregovoril o zunanji politiki Jugoslavije in naglasil: Dosledni načelom, v katerih smo zgradili našo socialistično skupnost suverenih in enakopravnih narodov, smo se vedno tudi na zunanjem torišču zavzemali za spoštovanje neodvisnosti, suverenosti in nedotakljivosti drugih dežel. **„Narodi, ki so toliko dali za uresničenje svoje svobode in neodvisnosti, so namreč znali ceniti enake napore drugih in nesebično podpirali in pomagali vsem, ki so se borili za svobodo in neodvisnost, za pravico do lastne razvojne poti in enakopravno sodelovanje v mednarodni skupnosti.“**

V revolucionarni praksi graditve socializma se je Jugoslavija, kakor je dejal predsednik Tito, ravnala po internacionalističnih načelih, da je največji doprinos k stvari socializma in napredka sploh predvsem pravilna ureditev nacionalnega vprašanja in dosleden boj v lastni deželi za vsestranski razvoj socialističnih odnosov in uresničenje resničnih interesov delovnih ljudi. „Sicer pa, kdor ne spoštuje predvsem svoje dežele in svojega naroda, ne more spoštovati niti drugih.“

Potem je predsednik Tito izjavil, da je po vsem svetu znano, da je Jugoslavija iskren zagovornik enakopravnega mednarodnega sodelovanja, slonečega na medsebojnem razumevanju in spoštovanju, ne glede na razlike v družbenih sistemih ali na razlike v velikosti ozemlja in številu prebivalcev posameznih dežel. **„Kakor vsi drugi miroljubni narodi, tudi mi želimo v miru izgrajevati svojo deželo in zagotavljati srečnejšo prihodnost delovnih ljudi. Zato je naša zunanjepolitična aktivnost usmerjena v boj za mir in miroljubno mednarodno sodelovanje. Kakor smo med vojno prispevali največ, kar smo mogli, k zmagi nad fašizmom, tako smo tudi v vsem povojnem obdobju prispevali svoj delež k miru, ker vemo, da brez tega ni ne napredka, ne socializma.“**

Prav zato z zaskrbljenostjo gledamo na znatno poslabšanje mednarodnega položaja, je dejal predsednik Tito. Posebej nas skrbi to, da v mednarodnih odnosih še zdaj ne upoštevajo načel suverenosti in nedotakljivosti dežel, načel, ki jih je sprejelo vse človeštvo. Če teh načel, v katerih je vsebovana osnovna pravica vsakega naroda, da je sam gospodar na svoji zemlji, ne bodo spoštovali, bodo še vedno nastajale nove krize in žarišča in ne bo prišlo do stabilizacije mednarodnih razmer. Kljub zaostritvi v mednarodnih odnosih pa nas hrabri to, da je glas miroljubnih in naprednih sil čedalje odločnejši v težnjah in zahtevah, da se ohranita mir in neodvisnost narodov in držav ter se prepreči sleherno vmešavanje v notranje zadeve, da se le na osnovah enakopravnosti razvija vsestransko mednarodno sodelovanje.

„Kar zadeva socialistično Jugoslavijo, se bo za ta načela tudi v prihodnje vztrajno borila skupaj z vsemi drugimi miroljubnimi deželami in naprednimi silami. Ustanovili smo v vsakem pogledu novo Jugoslavijo, z novimi družbenimi odnosi, z urejenim nacionalnim vprašanjem, z novim družbenim sistemom — samoupravljavskim, kjer je v njegovem središču človek. V svetu uživamo kot miroljubna in neodvisna dežela velik ugled. Naša revolucija je bila specifična — specifična je tudi naša pot v socializem.“

Na tiskovni konferenci, ki je izzvala velik odziv po vsem svetu, je predsednik Tito odgovarjal na razna vprašanja domačih in tujih novinarjev. V ospredju so bila vprašanja miru in vojne ter odnosov med narodi na podlagi suverenosti in nevmešavanja; prav tako pa so se dopisniki zanimali tudi za razne notranje probleme.

Posebej so se novinarji zanimali za mnenje predsednika Tita o izjavah ameriškega zunanjega ministra Ruska na zadnjem zasedanju atlantskega pakta, kjer je Rusk med drugim govoril o „sivih conah“ nevtralnosti v Evropi in pri tem tudi Jugoslavijo (podobno kot Avstrijo — op. ured.) vključil v interesno sfero atlant. pakta. Tukaj je predsednik Tito zelo odločno povedal, da je stališče Jugoslavije docela nasprotno, kar zadeva Ruskovo izjavo, kajti „mi že od leta 1943 ne priznavamo nobenih interesnih sfer, niti sivih niti drugačnih con; interesne sfere se na naši meji nehajo, Jugoslavija je svetla cona in ne siva.“ V tej zvezi je Tito zavrnil tudi vsako misel, da bi Jugoslavija v primeru morebitnega napada pričakovala pomoč Amerike ali atlantskega pakta, ko je naglasil: „Kar se tiče tega, smo pripravljeni napad, naj pride od koderkoli, zavrniti. Na pomoč ne bomo klicali nikogar; imamo sredstva in ljudstvo, ki je enotno v volji, da brani svojo suverenost in neodvisnost.“

Nemiri v Italiji

Streljanje policije na stavkajoče kmetijske delavce na Siciliji, kjer sta bila dva delavca ubita, več od njih pa je bilo ranjenih, je sprožilo v Italiji nov val nemirov, demonstracij, protestov in stavk. Vsa dežela je zdaj eno samo prizorišče odločnih spopadov med delovnimi ljudmi in naprednimi silami na eni ter državno oblastjo na drugi strani.

Pri teh spopadih, ki se odvijajo predvsem v obliki množičnih stavk in protestnih demonstracij, seveda ne gre samo za izraz protesta zaradi surove uporabe strelnega orožja proti stavkajočim delavcem, marveč zlasti za zahteve po temeljiti gospodarski in socialni reformi, ki bi italijanskemu delovnemu ljudstvu zagotovila stalno zaposlitev in pravične zaslužke.

Franciji grozi

NOV VAL STAVK IN NEMIROV

Program varčevanja, ki sta ga za ozdravitev franka proglasila francoski predsednik de Gaulle in vlada, je bil tako v mednarodni kot še posebno francoski javnosti sprejet z deljenimi občutki. Zlasti francoski delovni človek se upravičeno čuti prizadetega, saj vse izgleda, da bo moral spet enkrat nositi glavno breme napovedanih reform.

Dejstvo je, da so vladni ukrepi doslej imeli uspeh samo v eni smeri, namreč pri blokiranju plač, medtem ko se navijalci cen za vladne sklepe očitno ne zanimajo, v kolikor razne podražitve sploh ni povzročila vlada sama. Zato je vsekakor razumljivo, da se delavci in njihove organizacije nočejo sprijazniti z enostranskimi žrtvami, marveč zahtevajo enakopravnost.

Nova zaostritev na Srednjem vzhodu

Odkar so izraelske čete po nekajdnevni vojni zasedle obširne predele arabskih dežel, se položaj na Srednjem vzhodu spreminja od dneva do dneva. Enkrat vlada na tem področju sveta relativno mirno vzdušje, drugič je spet slišati o zaostritvi razmer. Položaj pa se zaradi tega nevarnega nihanja prav nič ni izboljšal, nasprotno postaja čedalje bolj zamotan in skriva v sebi zaradi tega tudi vedno večjo nevarnost, da bi lepega dne spet prišlo do splošnega oboroženega spopada.

V teh dneh je prišlo na Srednjem vzhodu dejansko do nove nevarne zaostritve, ko so izraelska letala v več napadih bombardirala arabske vasi ter povzročila veliko škodo na iraškem in jordanskem ozemlju. Prav tako je jordanska naselja obstreljevalo tudi izraelsko topništvo, pri čemer je zgubilo življenje večje število civilnih oseb, med njimi tudi mnogi otroci.

Takih in podobnih napadov se je v zadnjem času zvrstilo že mnogo in pri vseh se je pokazalo, da kriv ni napadalec, marveč je po tej čudni logiki, ki se je poslužujejo izraelski voditelji, vedno kriv napadeni. Tako tudi zdaj trdijo, da je bil letalski in topniški napad le „povračilna akcija“, naperjena proti arabskim rodoljubom, ki se nočejo sprijazniti s tujo zasedbo dela svoje domovine.

Velik del odgovornosti za vso tragedijo na Srednjem vzhodu nedvomno nosijo velesile, ki na hrbtih tamkajšnjih ljudstev bijejo boj za tako imenovane interesne sfere. Te sile so v precejšnji meri odgovorne za to, da mirovna prizadevanja Združenih narodov doslej niso rodila nobenega uspeha, kajti opazovalci OZN so slej ko prej obsojeni na to, da res samo „opazujejo“, kako se nadaljuje krvavo obračunavanje med Izraelom in njegovimi arabskimi sosedi.

Nekaj številk o razvoju Jugoslavije

Prejšnji teden so obhajali jugoslovanski narodi svoj državni praznik, ki je bil letos posebno slavnosten, saj je veljal 25. obletnici zgodovinskega zasedanja AVNOJ, na katerem so bili položeni temelji današnje Jugoslavije. V zgodovini neke države 25 let ni veliko in temu ustrezen more biti tudi obračun doseženih uspehov. Vendar pa v primeru Jugoslavije lahko ugotovimo, da je v zadnjem četrtstoletju napravila pomemben korak naprej tudi po poti gospodarskega razvoja. In to kljub temu, da so morali jugoslovanski narodi po končani vojni najprej več let šele obnavljati to, kar je bilo med vojno porušeno in uničeno. Zato se je razvoj Jugoslavije iz nekdaj tipično agrarne dežele v industrijsko državo začel šele okoli leta 1950; naslednjih nekaj številk pa naj pokaže, kakšen je obračun ob letošnjem jubileju.

Številke prav gotovo ne povedo vsega, ker dajo le suhe podatke, ne povedo pa, koliko je posamezni uspeh zahteval žrtev. Ker pa ni merila, ki bi moglo vse to zajeti, se je treba pač poslužiti številk, da vidimo doslej prehojeno pot Jugoslavije iz zaostalosti in opustošenja do današnje stvarnosti.

Če za začetek pogledamo področje kmetijstva, vidimo naslednji razvoj. Leta 1939 se je 85 odstotkov jugoslovanskega prebivalstva bavilo s kmetijstvom in le 15 odstotkov je bilo zaposlenih v industriji, obrti, upravi in drugih poklicih. Danes se s kmetijstvom ukvarja nekaj manj kot 50 odstotkov prebivalstva Jugoslavije. Velik del kmečkega prebivalstva je torej tudi v tej državi zapustil zemljo in se zaposlil v industriji, obrtništvu in drugod. Seveda je praznino, ki je s tem nastala na podeželju, v precejšnji meri zamenjala mehanizacija in samo na velikih družbenih posestvih razpolagajo danes s 40.000 traktorji, 12.000 kombajni, 5.000 motornimi mlatilnicami in mnogimi drugimi stroji. V kmetijstvu je zaposlenih 6.000 inženirjev agronomije, 8.000 kmetijskih tehnikov in 2.500 živinozdravnikov.

Pri navajanju podatkov o pridelkih pridejo seveda le glavne kulture: leta 1939 je znašal pridelek žita okoli 2,5 milijona ton, lani pa so naželi 4,820.000 ton; proizvodnja koruze je leta 1939 znašala 4,3 milijona ton, lani so kljub slabi letini dosegli 7,290.000 ton; tik pred vojno so pridelali 616.000 ton sladkorne pese, lani 3,6 milijona ton; pridelek krompirja je v zadnjem predvojnem letu znašal 650.000 ton, lani pa malo manj kot 3 milijone ton.

Drugi značilen primer razvoja je proizvodnja električne energije. Tik pred vojno so vse jugoslovanske vodne in kalorične centrale dale 1,24 milijarde kWh električne energije, leta 1965 je znašala proizvodnja 15 milijard in letos že 20 milijard kWh; v prihodnjih letih pa se bo proizvodnja električne energije povečala kar na 30 ali 32 milijard kWh, kar bo za 25 krat več kot pred vojno.

Kljub temu velikemu porastu proizvodnje pa še vedno primanjkuje električne energije, in sicer predvsem zaradi izredno velike porabe v industriji, ki je prav tako zabeležila velik korak naprej. Industrijska proizvodnja Jugoslavije se je v primerjavi s stanjem leta 1939 povečala za 777 odstotkov, torej za približno osemkrat. Tako so na primer pred vojno jeklarne dale le 235.000 ton jekla, lani pa že skoraj 2 milijona ton; pred vojno so nakopali nekaj nad 660.000 ton železne rude, lani 2,6 milijona ton; svinčene rude so lani nakopali nad 2,6 milijona ton, bakrene rude skoraj 6 milijonov ton, boksita 2 milijona ton, nafte, ki je pred vojno sploh niso črpali, pa so lani pridobili nad 2 milijona in 370 tisoč ton.

Že teh nekaj podatkov dovolj zgovorno priča, da je napravila Jugoslavija v povojnih letih kljub velikanskim težavam mogočen korak naprej in je zato njen obračun ob jubileju res zelo pozitiven. Drži, da se še ne more meriti z nekaterimi najbolj razvitimi deželami, toda nova Jugoslavija je že daleč od tega, kar je bila pred vojno in tudi še prva leta po vojni — iz zaostale dežele, ki so jo prizadela potem še najhujša uničenja v času vojne, se je razvila v naglo napredujočo državo, ki bo na podlagi dosedanjih uspehov in izkušenj v bodoče še lažje ubirala korak po poti nadaljnjega uspešnega razvoja.

Celovec dobi „Gradbeni center“

Želja po nenehnem izboljšanju življenjskih pogojev med drugim narekuje tudi potrebo po modernejših in čim bolj ustrezajočih gradnjah; to velja tako za gradnjo stanovanj kakor tudi za gradnjo vseh drugih objektov, ki služijo posamezniku in skupnosti. S tem pa hkrati naraščajo tudi zahteve zmogljivosti vseh tistih činiteljev, ki so povezani z gradnjo — od načrtovalcev mimo industrije gradbenega materiala in opreme do gradbenih podjetij kot neposrednih izvrševalcev gradbenih naročil. Torej mora ta obsežna gospodarska panoga stremeti za nenehnim razvojem in napredkom, stalno se mora izpopolnjevati z najnovejšimi izsledki in izkušnjami, ker le tako bo lahko zadostila zahtevam naročnikov.

Zaradi hitrega razvoja gradbeništva posameznim podjetnikom seveda ni več mogoče, da bi imeli pregled o celotnem napredku gradbene tehnike in gradbenega gospodarstva. Zato so se v raznih državah začele pojavljati posebne organizacije — imenujejo jih „gradbene centre“, v katerih so povezani vsi interesenti od arhitektov in gradbenikov do izdelovalcev najrazličnejšega gradbenega materiala ter potrebščin za opremo stanovanjskih in vseh drugih poslopij.

Tak „gradbeni center“ tudi v Avstriji deluje že od leta 1957 ter ima poleg centrale na Dunaju doslej še podružnici v Linzu in Innsbrucku, v začetku prihodnjega leta pa bosta tako ustanovo dobila še Celovec in Graz. Celovški „gradbeni center“ bo urejen v dvorcu znane tovarne čevljev Neuner na Šentvidski cesti, kjer imajo svoj sedež tudi že združenja arhitektov in industrialcev, tako da bo to poslopje spremenjeno v pravi „Dom tehnike in industrije“. Za svoje stalne razstave bo imel „gradbeni center“ na razpolago celotno pritličje (400 m²) in del kleti (100 m²), medtem ko bodo v prvem nadstropju še prostor za posebne razstave, predavalnica, knjižnica in razni pisarniški prostori.

Dejavnost „gradbenega centra“ obsega namreč stalne in začasne razstave, dokumentacijsko in informacijsko službo, strokovna predavanja in seminarje ter izdajanje strokovne literature. Z vsemi temi oblikami delovanja hoče „gradbeni center“ posredovati podatke o najnovejših izsledkih in izkušnjah na vseh področjih dejavnosti, ki so kakorkoli povezana in zanimiva za gradbeništvo. S tem hoče ustvariti pogoje za boljšo, cenejšo in hitrejšo gradnjo.

Švedska ima največjo blaginjo

Družba za potrošnjo, tržno in prodajno raziskovanje v Nürnbergu je izdala poseben statistični priročnik, ki vsebuje podatke o kupni moči v 17 evropskih državah ter razčlenjuje tržišče zahodne Evrope s 300 milijoni potrošnikov.

Iz teh raziskav je razvidno, da odpade na Zahodno Nemčijo nekaj manj kot ena četrtina celotne moči zahodne Evrope, namreč 23 odstotkov. Sledijo Francija z 19, Velika Britanija z 18 in Italija z 12 odstotki. Vendar ne gre tega odstotnega deleža pri kupni moči istovetiti z življenjsko ravnijo dežele, ker so se pri tej primerjavi posebno dobro odrezale države z velikim številom prebivalstva. Mnogo bolj zgovorne bi bile namreč številke o kupni moči na posameznega prebivalca.

Nadaljnje merilo za življenjsko raven je bruto socialni proizvod v posameznih državah. Tu pa je na prvem mestu Švedska, kjer pride na posameznega prebivalca povprečno 2730 dolarjev; sledijo Švica z 2500, Danska z 2350 in Luxemburška z 2040 dolarji, medtem ko je Zahodna Nemčija z 2010 dolarji na prebivalca šele na sedmem mestu.

Blaginja posamezne dežele se po mnenju omenjenega priročnika kaže tudi v številu avtomobilov, televizorjev in telefonov. Tudi po tem kriteriju je „najbogatejša dežela Evrope“ — Švedska, kjer vozi vsak četrti prebivalec svoj avto, na tisoč prebivalcev odpade 282 televizorjev in 479 telefonov. Zahodna Nemčija je po številu osebnih avtomobilov na petem mestu, pri televizorjih zavzema z 212 aparati na tisoč prebivalcev četrto mesto, s 159 telefonskimi priključki na povprečno tisoč prebivalcev pa celo šele deseto mesto.

Šestdeset let heraklita

Ena izmed avstrijskih iznajdb, ki je dosegla svetovni pomen na gradbenem sektorju, je heraklit, ki so ga začeli izdelovati na podlagi avstrijskega patenta z dne 1. decembra 1908. Torej je heraklit te dni postal „star“ šestdeset let; jubilej so primerno proslavili v navzočnosti številnih predstavnikov koroškega javnega življenja, saj so glavni obrati tega podjetja prav na Koroškem — v Radentheinu in Ferndorfu.

Heraklit so plošče iz stisnjene lesne volne in posebnega cementa, ki ga izdelujejo iz žganega magnezita. Obe surovini sta domačega izvora, les iz koroških gozdov in magnezit iz Radentheina, tako da je proizvodnja heraklita nedvomno velikega pomena za gospodarstvo Koroške. To zlasti dokazujejo naslednji podatki:

Letna proizvodnja heraklita v tovarni Ferndorf znaša zdaj 26 tisoč do 280.000 m³, kar je 10 do 11 milijonov kvadratnih metrov 2,5 cm debelih plošč. Za to proizvodnjo potrebujejo 70.000 ton kavstično žganega magnezita in 90.000 metrov smrekovega lesa. V enem samem dnevu izdelajo v Ferndorfu več kot 40.000 m² heraklitnih plošč v povprečni debelini 2,5 cm, vendar obsega proizvodnja tudi plošče drugih debelin, namreč od 1,5 do 10 cm. Letni promet v Ferndorfu doseže okroglo 200 milijonov šilingov, število zaposlenih pa znaša v Ferndorfu približno 700 oseb.

Heraklit pa ne izdelujejo samo v Ferndorfu, marveč delujeta še tovarna Simbach ob Innu (za nemški trg) in tovarna Mestre v Italiji. Letna zmogljivost vseh teh podjetij znaša skupno 850.000 m³ oziroma 34 milijonov kvadratnih metrov 2,5 cm debelih plošč, medtem ko dnevna proizvodnja tega zlasti za izolacijo tako pomembnega gradbenega materiala doseže skupno 100 tisoč do 120.000 m².

Proizvodnja tovarne v Ferndorfu je v pretežni meri namenjena za domače avstrijske potrebe in le kakih 20 odstotkov proizvedenega heraklita gre za izvoz. Vendar pa je ta kvalitetni avstrijski izdelek znan širom po svetu, saj so heraklit uporabili že pri neštetih velikih gradnjah v mnogih državah. Da omenimo le nekaj primerov: heraklit so porabili za gradnjo lesenih hiš, ki so jih zgradili v Skopju po katastrofalnem potresu; heraklit so uporabili pri gradnji stolpnic v Ljubljani, pri opremi papeževega letnega sedeža v Castel Gandolfo in pri vatikanski palači v Rimu, pri gradnji avtomobilskih tovarn FIAT v Turinu, poslopju francoske RTV v Parizu, čeških avtomobilskih tovarn Škoda, tehniške visoke šole v Atenah, koncertne in kongresne dvorane v Rotterdamu, hotela pri egiptovskih piramidah, nove cesarske palače v Adis Abebi, letališča v Južni Afriki, upravnega središča v Kongu, prav tako pa tudi pri raznih gradnjah v Hongkongu, Alžiru, Montrealu, Havani in v mnogih drugih predelih sveta. Vsega skupaj je bilo doslej zazidanih več kot 700 milijonov m² heraklita, to pomeni, če bi položili eno ploščo poleg druge, skupno dolžino 1,4 milijona kilometrov.

Najtesneje s tovarno heraklita v Ferndorfu je razumljivo povezano podjetje v Radentheinu, kjer pridelujejo surovino magnezit. Lastnik vseh podjetij (ki so deloma še v drugih krajih Koroške in Tirolske) je avstrijsko-ameriška delniška družba OAMAG, ki skupaj zaposluje več kot 4000 delavcev in nameščencev. V obratih te družbe pridobijo letno milijon ton surovega magnezita, ki ga uporabljajo v raznih panogah industrije gradbenega materiala. Zlasti so znani proti vročini neobčutljivi izdelki znamke „Radex“, ki jih izvažajo v mnoge države.

PO ŠIROKEM SVETU

PARIZ. — Na konferenci pod pokroviteljstvom svetovne zveze pobratenih mest, kjer so razpravljali o udeležbi občin pri akcijah za mir, sodelovanje in razvoj, so predlagali dodatek k svetovni listini o človekovih pravicah. Dodatek, ki naj bi ga vnesli k členu o vzgoji, bi se moral glasiti: V korist človeške družbe in za boljše razumevanje med narodi ima vsaka oseba pravico do dvojezične vzgoje, in sicer 1. pravico do popolnega obvladanja materinega jezika, 2. pravico do koristnega poznavanja živega komunikacijskega jezika, ki mu lahko odpre pot k popolnemu in neposrednemu spoznavanju svetovne kulture in k splošnemu dialogu.

BEOGRAD. — Ob letošnjem državnem prazniku — dnevu republike je predsednik Tito odlikoval več ljudi za zasluge v boju zoper sovražnika in pri razvoju socialističnih družbenih odnosov; med odlikovanci so tudi številni Slovenci. Tako je dobilo red republike z zlatim vencem 13 jugoslovanskih državljanov, med njimi slovenska književnika France Bevk in Josip Vidmar; red zasluga za narod z zlato zvezdo je med slovenskimi odlikovanci prejel tudi akademski slikar Božidar Jakac, red dela z rdečo zastavo pa je med drugimi dobil predsednik Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije Branko Babič.

NEW YORK. — Skupina strokovnjakov, ki v sklopu „ameriške skupščine“ preučuje probleme svetovnega prebivalstva in prehrane, je ugotovila, da bo leta 2000 na svetu približno 7 milijard ljudi. Da bi lahko zadovoljili osnovne potrebe za njihovo prehrano, bi morale države v razvoju povečati pridelek žita ter druge hrane za najmanj 4 odstotke letno. Za dosego tega bi seveda morali uvesti novo tehnologijo v kmetijstvu ter temelje gospodarske, družbene in politične spremembe v državah v razvoju, katerim bi morale pomagati tudi razvite države. Hkrati pa bi se morali zmanjšati tudi stroški za oboroževanje, zlasti v deželah v razvoju, ki bi morale povečati tudi kontrolo rojstev.

DUNAJ. — Na povabilo načelnika vojne akademije generalmajorja Ericha Wazeka je prispela na obisk v Avstrijo delegacija jugoslovanske vojne akademije kopenske vojske, ki jo vodi generalmajor Bogdan Mamula.

CAPE KENNEDY. — Posadka ameriške vesoljske ladje „Apollo 8“ je že sredi zadnjih priprav za svoj božični polet okoli Lune. Tri istronavte — Franka Bormana, Jamesa Lowella in Williama Andersa — bodo 21. decembra z velikansko raketo „Saturn-5“ izstrelili v vesoljski ladji „Apollo 8“ na pot, ki jih bo vodila okoli Lune v oddaljenosti 110 km.

RIO DE JANEIRO. — Med državami, ki so članice Organizacije ameriških držav, v zadnjem času precej narašča želja, da bi Kuba znova postala članica te organizacije, iz katere so jo izključili leta 1962. Takrat je OAD izključitev Kube utemeljevala s tem, da je „marksistično-leninistična doktrina nezdružljiva z medameriškim sistemom“. Zdaj pa so tudi v Washingtonu že ponovno omenili možnost za vrnitev Kube v OAD pod pogojem, da se ta država „odreče vojaških zvez z izvencelinskimi silami“, kar konkretno pomeni Sovjetsko zvezo. Vlade nekaterih latinsko-ameriških držav pa bi vrnitev Kube v OAD podprle tudi zaradi tega, da bi potem lahko izvajale proti njej sankcije za tisto, kar imenujejo „subverzijo, dirigirano iz Havane“.

ŽENEVA. — Proračunski odbor glavne skupščine OZN je odobril 22 milijonov dolarjev za razširitev palače Združenih narodov v Ženevi. Gradbena dela bodo opravljena do leta 1971, ko bo ženevski sedež OZN dobil nove konferenčne dvorane in upravne prostore. Prostora pa primanjkuje tudi na glavnem sedežu OZN v New Yorku in je zato glavni tajnik U Tant predlagal, da bi odobrili 3,5 miljona dolarjev za najem dodatnih poslovnih prostorov.

INNSBRUCK. — Prejšnji teden so bili na sedežu tirolske deželne vlade v Innsbrucku spet razgovori med predstavniki avstrijske zvezne vlade ter deželne vlade Tirolske in zastopniki iz Južne Tirolske. Namen teh razgovorov je bil pregled trenutnega stanja, hkrati pa so izdelali tudi smernice za avstrijsko-italijanske razgovore strokovnjakov v Parizu, ki so spet začeli razpravljati o formalnih vprašanjih zaščite avstrijske manjšine v Italiji.

HANOI. — Laoška patriotična fronta je objavila nov program, v katerem poziva na najširšo enotnost, da bi „porazili ameriške imperialiste in njihove hlapce ter zgradili miroljuben, neodvisen, nevtralen, demokratičen in enoten Laos“. V programu se zavzema fronta tudi za podporo vseh tistih vietnamskih sil, ki odobravajo boj proti ameriškemu napadu.

Ob 50-letnici smrti Ivana Cankarja

V sredo prihodnjega tedna se bo ves slovenski narod spominjal svojega velikega umetnika — pisatelja Ivana Cankarja, katerega 50. obletnico smrti bomo obhajali. Tudi koroški Slovenci smo se vključili v proslavljanje te obletnice, ko so nam Cankarjevo besedo posredovali igralci mariborskega gledališča v izvrstno prirejenem Cankar-Čarovem recitalu „Pozdravljena, dolina šentflorjanska". V teh dneh pa se širom po slovenski zemlji vrstijo spominske prireditve, ki bodo dosegle višek z veliko manifestacijo v Ljubljani in na Cankarjevi Vrhniki.

Na teh prireditvah je ves slovenski narod v duhu združen s Cankarjem — človekom, pisateljem in dramatikom, pa tudi s Cankarjem — revolucionarjem, ponosnim borcem za pravico in resnico. Dejstvo namreč je, da je Ivan Cankar kot osrednja postava slovenske moderne književnosti in največji mojster slovenske besede hkrati tudi najpomembnejši znanilec socialistične revolucije.

Ivan Cankar je bil pesnik, pisatelj, dramatik, oster družbeni kritik ter dosleden borec za resnico, svobodo in boljše življenje delovnega človeka. Bil je prvi slovenski književnik, ki je samozavestno spregovoril besedo o narodni bedi, v pravi luči pokazal preteklost, udaril z bičem po tedanji družbi in razkril gibalne sile slovenskega narodnega in družbenega življenja. Cankarjevo književno delo, ki obsega pesmi, zlasti pa črtice, novele, povesti, drame in polemične spise, je bilo en sam spopad z meščansko družbeno ureditvijo ter z meščanskimi nazori in predsodki o politiki, kulturi in umetnosti; hkrati je napovedalo dobo nove družbene ureditve, ko si bo „prerojeni narod" ustvarjal svojo kulturo, ki bo rasla iz njegovih bogatih ustvarjalnih sil.

Kakor si je Cankar nakopal mnogo težav že s svojo prvo pesniško zbirko „Erotika", tako je bil napadom tedanje družbe izpostavljen tudi kot pisatelj črtic in novel, v katerih je izpovedal svoj odpor proti zlaganosti tedanjega življenja, proti lažnemu rodoljubju, izmaličenim značajem, družbenim krivicam, slovenski pohlevnosti in duhovni revščini. Poleg literarnih del, v katerih je obračunaval z izrodki družbene resničnosti, je Cankar napisal tudi številna dela, ki razodevajo njegovo globoko čustvo do zatiranih, preganjanih in zaničevanih ljudi, katerim je vlival vero v lepšo bodočnost.

Kot pripovednik je Cankar slovensko pripovedno umetnost približal evropski književnosti. V svojih pripovednih delih je upodobil naj-

različnejše plasti našega naroda z vso njegovo problematiko, prikazal izkoriščevalce in trpeče ljudstvo, bičal krivico, brezsrčnost, hinavstvo in zlagano moralo ter grajal malodušje slabotnih. V teh delih se je Cankar pokazal kot globok socialni mislec in čudovit, mojstrski oblikovalec življenja.

Še bolj kot pesnik in pripovednik je Cankar izrazil vsebino slovenskega družbenega življenja v svojih dramah. Ustvaril je Slovencem sodobno socialno dramo resne in satirične vsebine; v njej je prikazal boj pozitivnih in negativnih družbenih sil. Cankarjeva dramatska umetnost je globoko idejna in umetniško dovršena. Še posebej je pomembna kot zgodovinska podoba slovenske družbene resničnosti na začetku našega stoletja; z jedko satiro je kazala na družbene napake ter vzgajala in še vzgaja slovenskega človeka v odporu zoper lažno rodoljubje, hinavščino, hlapčevstvo in družbeno škodljivstvo. V svojih dramah je Cankar prikazal družbeno življenje na Slovenskem, v njih je izoblikoval značilne dramatske značaje iz družbene resničnosti in podal svojo kritiko takratnih razmer. Slovensko dramatiko je dvignil na umetniško stopnjo ter se uveljavil kot najboljši slovenski dramatski oblikovalec življenja, ki ga do danes še nihče ni prekosil.

Cankarjevo osebnost in delo pa še posebej osvetljujejo in dopolnjujejo njegovi kritični, satirični in polemični spisi ter politični govori, ki razodevajo duhovitost in jasnost pogledov. S kritiko in publicistiko, zlasti pa s satiro in polemiko je pogosto posegel v slovensko družbeno, kulturno in umetniško življenje. Tudi po tej poti se je bojeval proti kulturni zaostalosti, vzgajal in učil je delavski razred ter čistil slovensko kulturno ozračje. Cankar namreč ni bil samo umetnik, ki je v svojih književnih delih v simboličnih podobah prikazoval resnično življenje, marveč je bil tudi borec. Že zgodaj je bil povezan z delavskim razredom, o čemer priča tudi njegovo sodelovanje pri socialnodemokratskem glasilu „Rdeči prapor" in njegova kandidatura ter volilni shodi za socialne demokrate. Delavstvu je jasno razkril bistvo njegovega boja, ki ni drugega kakor „boj za popolno socialno in politično osvobojenje".

Celotno delo Ivana Cankarja je raslo iz ljubezni do ljudstva in je izpovedalo vero v njegovo lepše življenje. Kot tak se je Ivan Cankar dvignil med najboljše slovenske umetnike in zavzema danes pomembno mesto tudi v skupni evropski literaturi. Njegovi spisi so bili prevedeni že v številne jezike in vsaj deloma je znan tudi med našimi nemško govorečimi sosedi.

Zelo globoko je dojel miselni svet Ivana Cankarja eden največjih sodobnih avstrijskih pesnikov Michael Guttenbrunner ter mu postavil lep spomenik v svojem eseju „Ivan Cankar", ki ga objavljamo na 7. strani današnje številke.

Srečanja – Begegnungen

Pod geslom „Srečanja" oziroma „Begegnungen" se je v zadnjih dneh zvrstilo več kulturno-umetniških prireditev, ki so vse skupaj lepa manifestacija sodelovanja, izmenjave in medsebojnega spoznavanja med prebivalci dveh sosednih dežel — Koroške in Slovenije.

Pri založbi Weilburg v Badenu pri Dunaju v nemščini in pri mariborski založbi Obzorja v slovenščini je hkrati izšla zanimiva publikacija, ki pod naslovom „Srečanje" oziroma „Begegnungen" posreduje izbor sodobne koroške in slovenske lirike ter grafike. Pobudo za ta prvi skupni nastop sta dala in zbirko tudi uredila Hans Hörg Hansely in Jože Šmit, uvodne besede o koroški odnosno slovenski liriki pa sta prispevala Walther Nowotny in Jože Šmit.

Koroško liriko predstavljajo v tej zbirki Georg Drozdowski, Walther Nowotny, Hans Leb, Manfred Posch, Hans Renger in Wilhelm Rudnigger, zastopniki slovenske lirike pa so France Filipič, Janko Glazer, Niko Grafenauer, Kajetan Kovič, Ivan Minatti, Cene Vipotnik in Božo Vodušek. Prevode pesmi iz slovenščine v nemščino so oskrbeli Alois Hergouth, Janko Glazer, Niko Grafenauer, Janko Messner in Franjo Smerdu, medtem ko so pesmi koroških avtorjev v slovenščino prevedli Branko Žužek, Edvard Kocbek, Jože Šmit in France Filipič.

Knjiga je opremljena z umetniškimi prilogami — reprodukcijami del koroških in slovenskih umetnikov. Koroško grafiko zastopa deset avtorjev (vsak z eno sliko): Hans Bischoffshausen, Otto Eder, Richard Kerschitz, Peter Krawagna, Erich Kucher, Hans Leb, Valentin Oman, Ludwig Wallner, F. Petschounig-Moro in Werner Lössl (ki je napravil barvno ilustracijo za ovitek knjige). Prav tako vsak z eno reprodukcijo so predstavljeni tudi slovenski umetniki Bogdan Borčić, Riko Debenjak, France Mihelič, Marjan Pogačnik, Tinca Stegovec in Marijan Tršar.

Srečanje koroških in slovenskih umetnikov pa tokrat ni ostalo omejeno le na konfrontacijo v skupni publikaciji, marveč je doživelo višek v osebnem srečanju. V ljubljanski „Moderni galeriji" je bila odprta razstava koroške grafike, kjer razstavljajo svoja dela umetniki, ki jih je slovenska javnost spoznala po omenjeni zbirki „Srečanja"; v celovški „Galeriji Slama" pa je trenutno paralelna razstava slovenske grafike, ki prav tako obsega dela tistih slovenskih likovnih ustvarjalcev, ki jih tukajšnji publiki predstavlja publikacija „Begegnungen". In tako v Ljubljani kakor v Celovcu je bila otvoritev likovne razstave povezana z literarnim večerom, kjer so iz svojih del brali slovenskemu občinstvu predstavniki koroške oziroma koroškemu občinstvu predstavniki slovenske sodobne lirike. Res zanimivo mnogostransko srečanje!

KULTURNE DROBTINE

● **Ob dnevu republike so v Jugoslaviji tudi letos podelili nagrade AVNOJ za ustvarjalna dela in za delo splošnega značaja za razvoj SFRJ Jugoslavije. Med odlikovanci je tudi več Slovencev, tako pisatelj France Bevk, ki je prejel nagrado za književnost, dr. Bogdan Brecelj (nagrado za medicinske vede) in Edvard Kardelj, član sveta federacije, ki je prejel nagrado s področja družbenih ved.**

● **V celovški „Galeriji 61" bo danes odprta razstava mladega koroškega umetnika Valentina Omana. Kakor znano, je Oman že večkrat razstavljal v tej galeriji; tokrat se bo predstavil z novimi stvaritvami — slikami, risbami in reliefom. Omanova razstava ostane odprta do 10. januarja, in sicer vedno od ponedeljka do petka od 16. do 19. ure.**

● **Prejšnji teden so v Mariboru podelili letošnje nagrade mesta Maribora za kulturno ustvarjalnost. Tokrat so bili nagrajeni igralka drame SNG v Mariboru Bogdana Bratužova (ki je prejela nagrado za vlogo v recitalu „Pozdravljena, dolina šentflorjanska", v kateri smo jo občudovali tudi na Koroškem), nadalje pianist Janko Šetinc, vodja mariborskega mladinskega pevskega zbora Branko Rajšter, akademski slikar Bojan Golja in dolgoletni kulturnoprosvetni organizator, prevajalec in pisec Jan Bauart, ki bo v kratkem slavil tudi svojo 80-letnico.**

● **Umetnostno društvo za Koroško je tudi letos priredilo tradicionalno božično razstavo v celovškem Domu umetnikov. Na razstavi, ki obsega dela članov društva, so zastopana številna področja in različne smeri likovne umetnosti, tako da nudi bogati izbor za vsak okus nekaj posebnega. Namen razstave namreč ni samo v tem, da stvaritve umetnikov predstavi javnosti, marveč hoče predvsem vzbuditi zanimanje za nakup. Razstava je vključno do 22. decembra odprta ob delavnikih od 14. do 19. ure, ob nedeljah in praznikih pa tudi dopoldne od 9. do 12. ure.**

● **Znani gledališki in filmski igralec ter operetni tenor Johannes Heesters je obhajal svojo 65-letnico. Lani je ta „večno mladi" umetnik že slavil svoj 45-letni odrski jubilej ter je ob tej priložnosti prejel častni prstan mesta Dunaja.**

Pozdravljena, dolina korotanska!

(Nekaj misli o oceni Cankarjevega recitala v Našem tedniku 28. novembra 1968)

1. „lkh" je pogrešal kak citat iz Cankarjevega Pohujšanja v dolini šentflorjanski, istočasno pa se otepa na vse mile viže „Cankarja kot družbenega revolucionarja" in si ga želi za „zamejsko publiko predvsem kot mojstra slovenske besede in velikana med slovenskimi pisateljі". To je zelo špasno, rahlo omejeno. Ali se da Cankar precepiti v dvoje — v besednega umetnika in revolucionarja? Neki koroški akademik mi je to čisto zares zatrjeval, pa sva šla narazen — oba slavista. Ali ni ta najsilnejši fanatik resnice v slovenski književnosti tako rekoč v vsaki svoji besedi upornik, bojevnik za resnico in pravico, revolucionar, vseeno, kje ga odpreš — v Erotiki, Mojem življenju, v Lepi Vidi, Krpanovi kobili, Za križem, v povestih o umetnikih ali materi, v Hiši Marije Pomočnice ali Križu na gori, v Hlapcu Jerneju ali Martinu Kačurju, v Kralju Malhusu ali bodobah iz sanj, v Hlapcih ali Narodovem blagru, v pismih ali polemičnih spisih. Ali je „lkh"-ju bilo zares premalo grotesknosti in drastičnosti v programu mariborskih igralcev, da si želi še pustolovskega izsiljevanja pokvarjene družbe, lažnivega nezakonskega ‚zvodnika' visoko moralne doline šentflorjanske? Ne verjamem, da je „lkh" mislil zares, ko je to zapisal.*

2. „V domovini bo po vsej verjetnosti zadel v živo, v zamejstvu pa je deloma nerazumljiv ali vsaj neprimeren ter udarja v prazno." Tako ugotavlja dalje „lkh". Kolikšna modrost zamejstva! Kolikšno sprenevedanje! Da mora postati človeka po malem sram, če te kdo vpraša, kje da si doma. Na Koroškem pač, kamor Cankar s svojo socialno kritiko nima dostopa. In vendar v isti sapi „lkh" pravi, da je Cankarjev recital „pozorno občinstvo močno zgrabil ter izzval živahen aplavz". Spoznaj se, človek božji! Da in ne, ne in da. To je res velikanstvo kulturne zarobljenosti, žurnalistična akrobacija . . . Delo samo, ki je drugod odločilno, je pri nas postranska stvar. Glavno je, da je človek skromen in pohleven, vdan vsem božjim in človeškim avtoritetam. To je pot, Mariborčani, da boste drugič vedeli!

3. „Lok močno sugestivnih izpovedi je segal od slavospeva na berača z belo krizantemo preko jezne sodbe nad narodom in njegovimi voditelji do zatrjevanja trpeče ljubezni do domovine". Da bi se človek razjokal kakor Kristus na Oljski gori! Bela krizantema je torej slavospev na berača! To je vsa naša modrost. Da mora postati človeka po malem sram, če te kdo vpraša, kje si doma. Na Koroškem pač, kjer Cankarja ne beremo, saj med nami ni beračev z belo krizantemo, ki bi zmrznili tako meni nič tebi nič pred cerkvenimi vrati. Toliko smo pa že še kristjani, da tega nikoli ne bi dopustili. V domovini bo pa Cankar s takšno zgodbo po vsej verjetnosti zadel v živo! Jezne sodbe nad narodom in njegovimi voditelji nam tudi ni treba importirati! Dovolj imamo na Koroškem propalih študentovskih revolverskih revskajočih razgrajačev, treba je bilo še vam podžigati „dobro polovico poslušalcev, ki so bili dijaki", in bljuvati jezno sodbo nad narodom in njegovimi voditelji! V zamejstvu so takšni cankarjanski izpadi d e l o m a (kolikšen napredek, prav gotovo očiten sad slovenske gimnazije!) nerazumljivi ali v s a j (kolikšna kulturna toleranca!) neprimerni. Narodu je treba idealov, brez idealov ni življenja . . . mladini je treba pozitivnih idej! Kaj tisto, če so naše besede laž in hinavščina! Povem vam, Mariborčani: človek se redi ob takih pozitivnih idejah, doseže čast in oblast, dolgo življenje, mirno smrt, po smrti pa sveta nebesa! Tistim smrkolinskim dijakomdivjakom pa, ki jih je vaš Cankar „močno zagrabil" in jim „izzval živahen aplavz", bomo že navili uheljne in jih spravili spet na pravo pot. Zanesite se!

4. „Pri nas pa so problemi v marsičem docela drugačni in bi za bičanje napak in nedostatkov bilo treba povsem drugačnih citatov iz prebogate Cankarjeve zakladnice". Tako modruje „lkh". Izvrstno, „lkh", to se jim bo pokadilo pod nos! Mi smo mi, smo pri Dravci doma. Kaj niste zapazili senžermenskega plotu pri Pliberku? Kaj pa že veste tam v Mariboru, na katere napake in nedostatke smo tu, v zamejstvu (beri: zaplotju!) ponosni! Ste ga pač polomili, bogpomagaj! Še enkrat: takšen Cankar pri nas „udarja v prazno"! Med nami hvalabogu ni karierizma, ni komolčarstva, ni uvaževanja razmer, ni laži in hinavstva, ni lakajstva in stremuštva, ni zatajevanja narodnega porekla in petolizništva, ni fraze, ni krščanske pohlevnosti. Pri nas nihče ne zgublja svojega prepričanja, ker smo v tem pogledu previdni. Mnogi med nami si preskrbe kar več knjižic, pa imajo mir in uživajo ugled v avstrijski družbi. Tu se učite, na Koroškem!

5. Po nastopu Mariborčanov me je vprašal prijatelj s podeželja: „Kaj res misliš, da je naši publiki, ki je temu recitalu ploskala, do morale? Če bi jim bilo do nje, bi jih moral recital pretresti do duše, saj jim je pokazal grde rane na telesu našega družbenega življenja. Dobro poznajo te rane in vedo, da so grde, ali zakrivajo si oči in — ploskajo." Neki drugi prijatelj, rokodelec, je dejal: „Kakor da smo sedeli v spovednici. Cankar ni pisatelj, temveč je spovednik. Ko si ga čul, zardiš in tije sitno, da ne upaš pogledati bližnjiku v oči." A kakor rečeno, to sta bila dva človeka s podeželja. Taki ne štejejo pri nas na Koroškem. Taki nimajo dostopa do cveta narodovega (hvalabogu se po zadnji vojski tudi koroški Slovenci lahko postavimo z zarodkom SVOJEGA meščanstva!), do našega „Društva izobražencev". Sto proti ena grem stavit, da je tudi „lkh" član tega društva. Le zakaj se ti skrije v takšne čudne zagonetne črke? Je čednostno skromen — ali pa le nima čisto čiste vesti? Ali nikoli ni prebral Cankarja, ali ima bralce Tednika za buteljne, ali pa ga je Cankarjeva beseda živo zadela, pa jo iz zavesti krivde — „mene se ne tiče" — odklanja. Ne prvo ne drugo ne tretje ne služi slovesnostim v spomin 50. obletnice pisateljeve smrti.

Janko Messner

* **Njemu in učenemu „lkh"-ju naj dopove Cankar sam: „Mislili so, da sem literat. In zato so oznanjali, da sem povedal jako lepo, da je moj jezik prijeten in blagozvočen. Niso pa oznanili, k a j sem povedal. Razodeli so besedo, zamolčali so m i s e l."**

Zadružni praznik v Globasnici

Hranilnica in posojilnica ter Kmečka gospodarska zadruga dobili nove, moderno urejene prostore

„Vedno je čudovit dan, ko imamo koroški Slovenci redko priložnost, da praznujemo in proslavljamo svoje uspehe; in tak dan je tudi danes." Tako je poudaril minulo nedeljo poslevodeči podpredsednik Zveze slovenskih zadrug dr. Mirt Zwitter, ko je govoril ob slavnostni otvoritvi novih zadružnih prostorov v Globasnici. In res je bil to pravi zadružni praznik, ko so globaški zadružniki jubilej svojega 65-letnega delovanja proslavili z žlahtnim sadom te nesebične dejavnosti — z velikim delovnim uspehom: z novimi, moderno urejenimi poslovnimi prostori Hranilnice in posojilnice ter Kmečke gospodarske zadruge.

V znamenju tega zadružnega praznika je bil pravzaprav ves dan. Zjutraj so se Globašani skupaj s častnimi gosti, med katerimi so bili mnogi zastopniki sosednjih zadrug, pri maši spomnili vseh umrlih zadružnih delavcev od ustanovitve domače zadruge leta 1903 dalje. Po maši je nove zadružne prostore blagoslovil domači župnik Posch, ki je ob tej priložnosti nakazal tudi pomen in namen zadružne dejavnosti. Bilo bi proti božjemu namenu — je med drugim naglasil — biti ozkosrčen in zaprt, omejen samo na koristi malega števila, gledati na dobiček in izkoriščati druge, iskati pobožnega plašča, pa delati v nasprotnem smislu. Današnji čas s svojim stalnim gospodarskim napredkom in preustvarjanjem pač zahteva širokogrudnega svetovljansko odprtega človeka, pa tudi oblikovalca domače zemlje. V času, v katerega stopamo, mora biti človek neodvisen, ne prosjaški, samostojen in vendar navezan v medsebojnem spoštovanju in vsestranski pomoči bratovske človeške ljubezni do vsakogar, odprt svetu, času in modernizaciji — človek, ki ljubi in brani svoje ter spoštuje vse tuje, kar je časti vredno.

Na slavnosti v praznično okrašeni dvorani Šoštarjeve gostilne je zbranim gostom katere je pozdravil predsednik domače zadruge Štefan Kordež, spregovoril podpredsednik Zveze slovenskih zadrug dr. Mirt Zwitter. Spomnil se je pobudnikov in ustanoviteljev globaške denarne zadruge in posebej omenil nekdanjega kaplana Ivana Hojnika, Franca Cankla, Jožeta Konrata, Urbana Sadjaka, Janeza Jekla, Jožeta Hariha in Miho Čebula, ki so pred 65 leti zaorali prve brazde na njivi zadružnega gibanja v Globasnici. Priznanje in zahvalo je izrekel vsem družinam, ki zadružno tradicijo prenašajo iz roda v rod, kajti njim gre zasluga, da je slovensko zadružništvo na Koroškem prestalo vse gospodarske težave in da je zadružna misel tudi po temni dobi nacizma, ko so naše zadruge oropali in bili prepričani, da so izbrisali vse, kar je slovenskega, znova zaživela in se začela razvijati. Pač pa je iz teh bridkih izkušenj v preteklosti zraslo spoznanje, da denarja ne bomo samo zbirali in bi ga morda kdo celo porabil za pokup slovenske zemlje, marveč ga bomo sami preudarno uporabljali in z njim ustvarjali trajne vrednote, kakor so lep primer novi zadružni prostori v Globasnici.

Ko obhajamo 65-letni jubilej Hranilnice in posojilnice v Globasnici — je dalje naglasil dr. Zwitter — pa se moramo spomniti tudi 20-letnice prve kmečke gospodarske zadruge in tudi na tem področju izreči zahvalo pobudnikom in požrtvovalnim zadružnikom. Sporočil je, da je Zveza slovenskih zadrug ob tej priložnosti sklenila podeliti odlikovanja dr. Valentina Janežiča predsednikoma obeh nadzornih in upravnih odborov ter poslovodjema obeh zadrug in jim tako izkazati priznanje ter zahvalo za njihovo izredno požrtvovalnost in neprimerno podjetnost.

„V skupnem delu je moč", je ob koncu poudaril podpredsednik Zveze slovenskih zadrug, „ne omejeno na hranilnico ali gospodarsko zadrugo, ne ločeno po krajih, kajti danes se veseli z vami vsa slovenska koroška zemlja. Tej naši ljubljeni zemlji in človeku, ki živi na njej, velja vse naše delo; od tega dela pa bo pred zgodovino ostalo le to, kar je povezano z zemljo in našim človekom. Zato se v spoštovanju in hvaležnosti spomnimo vseh tistih mož in žena, ki so prispevali k razvoju našega zadružništva!"

Spored otvoritvene slavnosti je obsegal tudi recitacije in pesmi mešanega pevskega zbora domačega prosvetnega društva pod vodstvom Janeza Petjaka. Celotna prireditev pa je izzvenela kot manifestacija hvaležnosti vsem tistim, ki so pred desetletji iz skrbi za obstoj na domači zemlji začeli delo, prehodili razburkane čase in prebrodili številne krize; pa tudi kot manifestacija zaupanja v uspešno delo današnjega in prihodnjega časa. To zaupanje je izpovedoval napis na okrašenem zadružnem domu: „Zadružništvo steber našega gospodarstva"; to vero v bodočnost so izpričevali sodobno urejeni poslovni prostori in razstavljeni kmetijski stroji — eni in drugi znanilci napredka in razvoja.

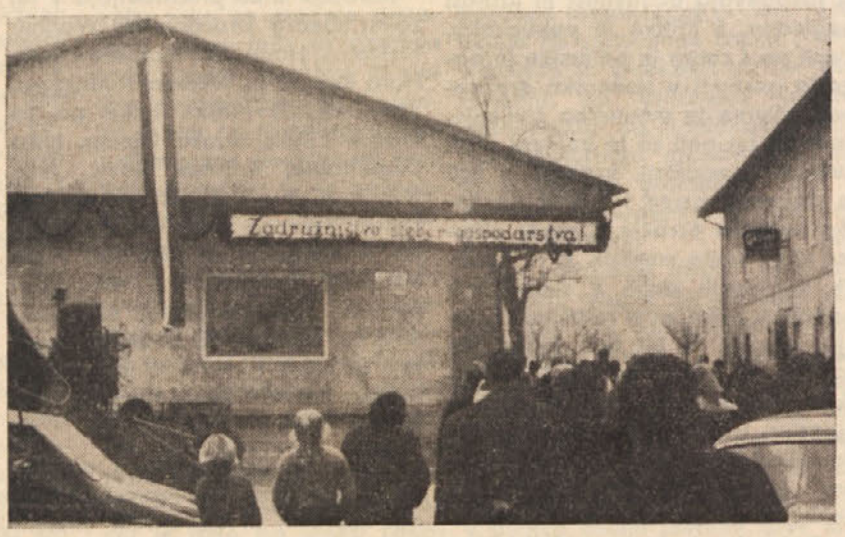

O B J A V A
SLOVENSKE GIMNAZIJE

Državna gimnazija za Slovence v Celovcu zaključi prvo trimesečje dne 7. decembra 1968 z razdelitvijo spričeval. V soboto 14. decembra 1968 bo ob 10. uri dopoldne v modri dvorani Doma glasbe (Konzerthaus) občni zbor Združenja staršev. Istega dne popoldne od 13. do 16. ure bo na šoli „DAN STARŠEV". Starši naj bi izkoristili priložnost, da se tega dne pomenijo s profesorji o učnem uspehu svojih otrok.

Ravnateljstvo

Občinska seja v Selah

Pred kratkim je bila v Selah seja občinskega odbora, ki je pod predsedstvom župana Hermana Velika razpravljal o raznih vprašanjih iz življenja v naši občini. Pri tem lahko z zadovoljstvom ugotavljamo, da je na seji vladalo izredno dobro vzdušje, ki je omogočilo sproščeno izmenjavo stališč in soglasnost pri sklepih.

Uvodoma je župan Velik poročal o razgovoru, ki ga je skupaj s poveljnikom krajevnih gasilcev Tomažem Ogrisom imel pri deželnem vodstvu gasilcev v Celovcu. Ob tej priložnosti so bili nakazani težavni problemi, ki jih imajo selski gasilci zaradi velike razsežnosti svojega delovnega področja v naši gorski občini. Novi deželni poveljnik gasilcev je za težave pokazal veliko razumevanje ter zagotovil svojo podporo. Prvi vidni uspeh tega razgovora je nedvomno razveseljiv, saj so bili položeni temelji za nakup gasilskega vozila v prihodnjem letu.

Mnogo manj razveseljiva je bila razprava o nezadovoljivem čiščenju cest, kakor se je pokazalo pri zadnjem snegu. Posamezni občinski odborniki so v tej zvezi kritizirali cestno upravo, da vse prepočasi skrbi za čiščenje cest, medtem ko so poštni upravi v Borovljah očitali pretirano birokratsko ravnanje, ker ni pravočasno poskrbela za prevoz šolarjev iz Sel v Borovlje. Ugotovili so, da so bile podobne težave v prejšnjih letih dosti hitreje odstranjene, zato je bila županu Veliku naložena naloga, da v imenu občinskega odbora pri pristojnih činiteljih poskrbi, da bodo stvari v bodoče bolj urejene.

Na seji so obravnavali še razna druga vprašanja, med katerimi je prvo mesto zavzemalo posvetovanje in sklepanje o davku na zabave. Glede razvoja tujskega prometa v selski občini je bilo ugotovljeno, da se je število turističnih nočitev letos v primerjavi z lanskim letom povečalo za 30 odstotkov, pač pa primanjkuje občini sredstev za še večjo turistično propagando. K razvoju tujskega prometa pa gotovo tudi ne bo prispevala odklonilna odločitev poštne direkcije za Koroško, ki je zavrnila prošnjo selske občine za ustanovitev posebnega poštnega urada v Selah.

Razvoj televizije na Koroškem

Vodstvo avstrijskega radia in televizije je sporočilo, da bo prihodnji ponedeljek začel obratovati novi televizijski oddajnik na Korici, ki bo oddajal drugi spored avstrijske televizije. S tem bo prvič tudi v nekaterih predelih Koroške možno sprejemati drugi avstrijski televizijski program.

Novi oddajnik, ki bo oddajal drugi spored na kanalu 28, bo oskrboval Labotsko dolino od Wolfsberga do Št. Pavla, hkrati pa tudi del Podjune z izjemo pliberškega okoliša. Televizijski oddajnik na Korici bo na omenjenem področju zajel okoli 57.000 prebivalcev tega ozemlja, to je 11,5 odstotka celotnega prebivalstva Koroške. Stroški za izgradnjo tega oddajnika so znašali približno 2,700.000 šilingov.

Nadalje predvideva investicijski načrt avstrijskega radia in televizije še naslednje ukrepe za oskrbo Koroške z drugim avstrijskim televizijskim programom: leta 1969 bo začel oddajati drugi spored oddajnik pri Mostiču (Brückl), leta 1970 bo zgrajena posebna naprava pri Bekštanju, ki bo omogočila sprejemanje drugega programa tudi v Beljaku in okolici, leta 1971 pa bo začel oddajati drugi spored tudi veliki oddajnik na Dobraču. —

Kakor so razveseljivi napori za razširitev drugega programa, pa je treba na drugi strani videti dejstvo, da so na Koroškem tudi kraji, kjer televizije doslej sploh še ne morejo sprejemati. To velja n. pr. tudi za Železno Kaplo, kjer pa zaradi nerazumevanja pristojnih činiteljev v Celovcu tudi zasebna pobuda ni obrodila sadu.

Ljubiteljem slovenskih knjig

sporočamo, da smo Centralno študijsko knjižnico Slovenske prosvetne zveze že skoro v celoti preselili v nove prostore. Knjižnica se sedaj nahaja v pritličju prenovljenega poslopja Dijaškega doma SŠD v Celovcu, Tarviser Straße 16, in je v svojih novih prostorih tako daleč urejena, da lahko spet redno posluje in izposoja knjige vsakomur, kdor se zanima za slovensko tiskano besedo.

Za bralce, ki si želijo izposojati knjige, je knjižnica do nadaljnjega odprta vsak

torek	**od 9. do 11. ure**
četrtek	**od 10. do 12. ure**
petek	**od 15. do 17. ure**

Vhod v knjižnico je iz Lerchenfeldstraße skozi dvorišče Dijaškega doma.

Knjižnica nudi pestro izbiro leposlovnih knjig: romanov, povesti in pesniških zbirk, mnogo mladinske literature ter poljudnoznanstvenih in strokovnih spisov, zato lahko vsak bralec najde svojemu zanimanju in okusu primerno branje za razvedrilo, izobraževanje in študij.

Izkoriščajte vsako priložnost, ko se službeno ali po opravpih mudite v Celovcu, tudi za obisk Centralne študijske knjižnice Slovenske prosvetne zveze.

B I L Č O V S

Kakor v zadnjem času že v mnogih krajih, tako smo imeli zadnjo nedeljo tudi pri nas v Bilčovsu na obisku skupino dijakov 8a. razreda slovenske gimnazije, ki so prišli k nam s pestrim prosvetno-zabavnim sporedom ter nam posredovali nekaj prijetnih ur.

Dvorana pri „Miklavžu" je bila napolnjena do zadnjega kotička in lahko rečemo, da nikomur ni bilo žal, saj smo na prireditvi prišli vsi na svoj račun in smo potem odhajali zadovoljni in hvaležni dijakom za njihov obisk in posebno seveda za njihov nastop. Spored je bil res bogat in pester ter je segal od nastopa godbenega ansambla „Veseli študentje" preko pevskih točk (dijaki so se predstavili kar v treh zasedbah — v mešanem, dekliškem in moškem zboru) in recitacij do prikaza življenja velikega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja, katerega 50-letnico smrti obhajamo letos.

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da je cela prireditev zelo dobro uspela. Mladi prosvetaši so pokazali lepo raven izvajanja ter zadovoljili vse številne gledalce in poslušalce, ki so jih zato tudi radi in bogato nagradili z navdušenim aplavzom. Očitno zadovoljni, da smo jih toplo sprejeli in z zanimanjem ter odobravanjem spremljali njihov nastop, pa so bili tudi dijaki, ki so se po prireditvi še dalj časa zadržali v naši družbi. Ob tej priložnosti so izrekli čestitke tudi našemu dolgoletnemu prosvetnemu delavcu Janku Ogrisu, ki je pred kratkim obhajal svoj 70-letni življenjski jubilej.

Bilčovščani smo zadovoljni, da nas je obiskala naša dijaška mladina, naš inteligenčni naraščaj in želimo, da bi ostali tudi v bodoče zvesti izročilom svojih staršev, da bi obdržali stik s svojim ljudstvom — da ne bi zapustili naroda in šli svoja pota. —

Zdaj pa se v Bilčovsu pripravljamo tudi za lastno prosvetno prireditev in se bomo, če bo šlo vse po sreči, na Štefanovo predstavili z Jalenovo igro „Dom" ter s petjem in recitacijami.

Jubilej našega rojaka

V Mariboru je pred nedavnim obhajal svoj 70-letni življenjski jubilej Janko Kuster, doma iz zavedne slovenske družine v Žitari vasi. Ob tej priložnosti je bil kar dvakrat odlikovan z redom bratstva in enotnosti s srebrnim vencem — enkrat kot nekdanji prostovoljec-borec za severno mejo in drugič kot koroški partizan med narodnoosvobodilno borbo.

Po plebiscitu leta 1920 je moral Janko Kuster zapustiti svojo ožjo domovino ter je našel zaposlitev v Mariboru. Med zadnjo vojno pa se je že leta 1941 pridružil osvobodilnemu gibanju ter si nadel ilegalno ime Korošec, ki je simboliziralo njegov življenjski boj za koroško domovino.

Jubilantu naknadno iskreno čestitamo!

Izjava
KLUBA SLOVENSKIH ŠTUDENTOV

Odbor Kluba slovenskih študentov na Dunaju nas je prosil za objavo naslednje izjave:

V zadnjem tednu so tudi razni klubaši prejeli iz Graza ciklostiran list „SRŠENI". Klubski odbor se je na svoji seji dne 2. decembra t. l. bavil z omenjenim listom in soglasno zaključil: Klub slovenskih študentov na Dunaju s „SRŠENI" nima nobenega opravka in odklanja način takega postopanja.

Izjava
KOROŠKE DIJAŠKE ZVEZE

Filip Warasch, predsednik Osrednjega odbora Koroške dijaške zveze, nas je naprosil za objavo naslednje izjave:

Koroška dijaška zveza izjavlja, da se distancira od nestvarnih napadov lista „SRŠENI", ki je bil te dni razposlan brez impresuma gotovim osebam, ter jih obsoja.

K O L E D A R

Petek,	6. december:	Miklavž
Sobota,	7. december:	Ambrozij
Nedelja,	**8. december:**	**Br. sp. M. D**
Ponedeljek,	9. december:	Valerij
Torek,	10. december:	Judita
Sreda,	11. december:	Damaz
Četrtek,	12. december:	Makscencij

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

PRED DNEVOM ČLOVEKOVIH PRAVIC:

Potni listi nekoč in danes

Tudi svoboda gibanja spada med človekove pravice

Če bi hoteli v nekaj besedah zajeti ureditev, ki je veljala od starih časov tja v pozni novi vek, bi jo lahko označili s prepovedjo potovanja na tuje. Usoda ubežnikov, ki sta si jih v prvi nam znani mednarodni pogodbi iz leta 1287 pred našim štetjem obljubljala vračati faraon Ramzes II. in hetitski kralj Hattušil III., je bila, po vsem sodeč, podobna tisti, ki so si jo lahko obetali tri tisoč let pozneje prebivalci Prusije, ki so se podali čez mejo ter so s tem s svojimi pomagalci vred tvegali smrtno kazen. Izvzete so bile osebe, ki so potovale zaradi državnih poslov, kakor tudi trgovci, ki so zanje veljali posebni predpisi.

Privilegirani položaj cerkve v srednjem in novem veku je varoval pred preganjanjem tudi romarje, ki pa so morali z zunanjimi znaki (z verigami ali posebnimi oblačili) spričevati namen potovanja.

Potni list, ki je dovoljeval zasebnikom prehod čez mejo in dajal v tujini zaščito domače države, je v takih razmerah pomenil velik privilegij. Zdi se, da so ga prvi uvedli Rimljani v dobi secarstva (tractoria); izdal ga je lahko samo cesar. Praksa izdajanja potnih listov se je pozneje obnovila in še razširila šele v 16. in 17. stoletju, s porastom prometa in z vzponom meščanskega razreda.

Splošna uvedba potnih listov v 18. in v prvi polovici 19. stoletja pa že ni več pomenila olajšave, ampak omejitev potovanja v tuje dežele in kot izjema od na novo proglašenega načela svobode gibanja. Omejitev je bila toliko bolj občutna zato, ker se je pravni položaj tujcev vse bolj izenačeval s pravnim položajem domačinov. Tako je zaščita, ki jo je država na podlagi potnega lista dajala svojim državljanom v tujini, izgubljala pomen.

Načelo svobode gibanja so že zgodaj poudarjali predstavniki napredne buržoazije; med drugimi „prirojenimi" človekovimi pravicami ga je razglasila francoska revolucija. Tudi splošna deklaracija človekovih pravic iz leta 1948, ki potrjuje in razširja prej razglašene pravice, poudarja, da ima vsakdo ... pravico oditi iz vsake države, tudi iz svoje lastne, in vrniti se v svojo deželo."

Deklaracije o „človekovih pravicah" imajo velik pomen, vendar pa iz njih samih za posameznika še ne izhajajo pravice, za državo pa ne obveznosti. V državni praksi je glede svobode gibanja veljal do najnovejšega časa pridržek, ki ga je pred 300 leti izrazil utemeljitelj mednarodnopravne znanosti Hugo Grotius z besedami: „Odhod posameznika iz dežele ne sme biti dovoljen, če je stem prizadeta družbena korist."

Pojmovanje „družbene koristi" je seveda odvisno od tistih, ki imajo oblast; režim gibanja prebivalstva so torej določale vsakokratne državne koristi. V absolutnih monarhijah 18. stoletja so bila tujcem na stežaj odprta vrata, medtem ko je država preprečevala odhod svojih lastnih državljanov v druge dežele.

Francoska revolucija je obenem z razglasitvijo svobode gibanja uzakonila predpis, da se potni listi ne bodo izdajali, dokler bo domovina v nevarnosti. Utrditev meščanske države v drugi polovici 19. stoletja je povzročila, da se predpisi o potnih listih niso izvajali. V Evropi so pred prvo svetovno vojno potovanja čez mejo brez potnega lista onemogočale le Rusija, Turčija in Romunija.

V prvi svetovni vojni, po njej in v letih „hladne vojne" po drugi svetovni vojni so države spričo zaostritev v medsebojnih odnosih uveljavile številne omejitve v mednarodnem potniškem prometu.

Nasprotno prizadevanje na mednarodnih konferencah, ki jih je sklicevalo v dvanajstih letih Društvo narodov, je uspelo le glede drobnih vprašanj. Zanimivo je, da se je poljskemu predlogu iz leta 1926, naj se med članicami narodov potni listi odpravijo, najodločneje uprla tudi Velika Britanija, ki je imela v prejšnjih stoletjih v tem pogledu najliberalnejši režim. Nič večji uspeh ni imelo delo strokovnjakov v gospodarskem in socialnem svetu OZN v obdobju „hladne vojne".

Pri omejevanju potniškega prometa s tujino izhajajo države iz pravice do obstanka ali pa se kratko malo sklicujejo na suverenost, to je na pravico, da po prostem preudarku urejajo stvari, ki se nanašajo na njihovo prebivalstvo, ozemlje in odnose z drugimi državami.

V današnji dobi usodne povezanosti sveta je opravičljivo le prvo stališče. Obstanek in varnost države zahtevata predvsem utrditev njenih meja. Čeprav se čudno sliši, je postavitev mejnih pregraj pogosto prvi pogoj za njihovo odpravljanje. V tej luči je razumljiva na videz protislovna praksa francoske revolucije in sploh držav, v katerih se je spremenil družbeni red. Celo postavitev razvpitega „berlinskega zidu" štejejo med ukrepe, ki s tem, da preprečujejo delovanje proti obstoju Nemške demokratične republike in tako odvračajo povod za vsakršno intervencijo drugih držav, odpirajo edino pot k zbliževanju in združitvi obeh delov nemškega naroda.

Nekatere države pa menijo, da so lahko merilo pri izdajanju potnih listov in vizumov že samo „najboljše nacionalne koristi" (n. pr. Amerika); zato branijo dostop „nezaželenim" tujcem in izvajajo politiko prepovedi za potovanja lastnih državljanov v nekatere države. Tako izhodišče in taka praksa seveda celo ob popolni sprostitvi potniškega prometa z drugimi, nediskriminiranimi državami samo škodita mednarodnemu sožitju.

ZANIMIVOSTI

● **Letna produkcija tobaka je okoli 4,500.000 ton. Če vzamemo, da je v tobaku povprečno 5 odst. nikotina in da 50 miligramov povzroči pri človeku smrt, bi lahko z enoletno produkcijo tobaka zastrupili 430 milijard ljudi.**

● **Eno samo igralno karto — karovo petico — so na dražbi v Londonu leta 1880 prodali za 13.750 dolarjev. Karta je bila tako dragocena, ker ji je zadnjo stran okrasil z originalno miniaturo znameniti Hans Holbein, dvorni slikar angleškega kralja Henrika VIII.**

● **V Severni Ameriki raste rastlina Gaylussacia brachycera, katere posebnost je, da se razširi po veliki površini. V višino doseže komaj 30 centimetrov, eno samo steblo pa se lahko razraste po površini več kot pet oralov zemlje.**

● **Okoli 600 let je bilo pokopališče Alyscamps v Arlesu tako zelo v časteh, da je bila želja vsakega prebivalca bližnje in daljne okolice, da bi bil tam pokopan. V krajih severno od mesta so trupla privezali kar na preproste splave in jih spustili po Rodanu navzdol, usta pa so jim napolnili s srebrniki za plačilo ribičem, ki so v Arlesu trupla prestregli in poskrbeli, da so našla svoje zadnje domovanje na pokopališču Alyscamps.**

● **Na otoku Pontianak zahodno od Bornea je določena smrtna kazen za vsakogar, ki bi rešil utapljajočo se žensko. Otočani sicer nimajo nič proti ženskam, celo izredno ponosni so nanje, ker so prepričani, da so njihove ženske najboljše na svetu. Da bi ostale v taki „formi", je predpisana za rešitev slabe plavalke najhujša kazen. Vsa stoletja, kar velja nenapisan zakon, ni bil po njem nihče obsojen, ker ni bila še nikoli nobena ženska v nevarnosti, da se bo utopila.**

1500 let star hrast

Ob vznožju gore Dir Sar v Armeniji raste velikanski hrast, ki o njem pravijo, da je star vsaj 1500 let. V višini človeških prsi ima deblo obseg 7,6 m, za glavo više se obseg poveča na osem metrov, pol metra nad zemljo pa presega deset metrov.

Vse kaže, da je bil to drevo posadil armenski vojskovodja Vardan Mamikopjan, ko je leta 449 prišel s svojo vojsko mimo te gore. Očitno je bil posadil drevo pri oddihu med bojem ob izvirku, ki še sedaj gasi žejo popotnim ljudem.

Ta ljudski običaj poznajo mnoga indoevropska ljudstva, med njimi tudi Armenci, zakaj hrast velja že od prastarih časov kot simbol dolgega življenja, moči, uspeha in sreče.

Pred leti je spodaj ogenj uničil osrednji del hrastovega debla. Usahnilo je tudi nekaj mogočnih korenin. Nad tlemi je zdaj v hrastu votlina, ki v njej lahko udobno sedi vsaj petindvajset ljudi.

Lepa podoba prihodnosti

Samo dobrih 30 let nas še loči od konca tega stoletja oziroma od zaključka drugega tisočletja po našem štetju, in vendar naj bi bilo takrat v primerjavi s sedanjostjo že vse drugače. Dr. Seaborg od ameriške komisije za atomsko energijo je mnenja, da človeško delo v dosedanjem pomenu besede ne bo več središče vsega. Ljudje si bodo morali zastaviti nove duševne in telesne cilje, zakaj sicer bi bilo življenje brez prave vsebine.

Nekaj podrobnejših napovedi atomskega znanstvenika Seaborga in njegove delovne skupine: hrupa in smoga (škodljive zmesi megle ter industrijskega dima in izpušnih plinov) ne bo več, po zaslugi atomske energije bo človek spreminjal puščavo v cvetoč vrt. Namesto 3,3 milijarde, kolikor jih je zdaj, bo dobivalo dovolj sredstev za življenje mnogo več ljudi. Avtobusi bodo letali po zraku, po cestah bodo vozili tihi električni avtomobili, vlaki na zračno blazino pa bodo dosegali hitrost do 800 km na uro.

Takšne napovedi niso redke, njihov namen je pogosto dokaj prozoren. Pripravile naj bi ljudi na nove situacije, hkrati pa spodbudile tudi „povpraševanje, ki edino lahko upraviči milijarde, vložene v raziskave. Kljub temu so podobe iz prihodnosti zasnovane na treznih in stvarnih dognanjih in dosežkih.

Železnica na zračno blazino bo kmalu postala stvarnost. Poskuse delajo Francozi, načrti so pripravljeni tudi za takšno progo pri španskem mestu Valencia, kjer bo lahko vsako vozilo prepeljalo po 150 potnikov z letališča Manises v Perellonet.

Washingtonsko ministrstvo za promet je sprejelo program, po katerem bodo tri leta proučevali možnosti za čim večjo hitrost. V New Jerseyu bodo v kratkem dogradili 34 km dolgo poskusno progo, na kateri bodo štirje vagoni vozili s hitrostjo 240 km.

Še načrt za daljno prihodnost: na širšem obalnem področju med Washingtonom in Bostonom, kjer živi okoli 40 milijonov ljudi, nameravajo zgraditi železnico, na kateri bodo po zračni blazini drsela potniška vozila s hitrostjo 800 kilometrov. To progo naj bi izročili namenu leta 1980, malo kasneje pa nekaj podobnega tudi v kalifornijskem obalnem pasu.

Velike hitrosti torej niso čarovnija, temveč po zaslugi tehničnega napredka uresničljiva stvarnost. Marsikje vlagajo velika sredstva v načrte za izredno hitra potniška letala, čeprav se sprašujejo številni izvedenci za zračni promet, ali ima smisel graditi potniška letala, ki bi zmogla tri- in večkratno hitrost zvoka.

Ivan Cankar:

NA KLANCU

17

Pisar je imel črno kravato, ki jo je nosil samo ob nedeljah — prej je imel za take prilike lepo rdečo kravato, ki pa jo je bil spravil v skrinjo, odkar so pričeli nositi rdeče kravate socialistični usnjarji in opekarji v trgu. Čutil se je to uro kakor očeta Mihovega in mu je dajal dobre nauke, kako naj živi po svetu, da ne zabrede v slabo družbo — zakaj tam zunaj je delavski svet podivjal in ni več pokoren gospodarjem in gosposki. Od tod vsa revščina, ker si žele ljudje življenja, ki jim ni usojeno. „Pokažite mi nezadovoljnega človeka, ki je kaj dosegel."

Čevljar je ugovarjal, da so ljudje baš zato nezadovoljni, ker nič dosegli niso in ker hočejo doseči.

„Niso zato nezadovoljni!" je oporekal pisar. „Njih nezadovoljnost je sama nevoščljivost, torej greh. Ne gledajo na svojo revščino, na bogastvo drugih gledajo. Če bi bili tudi drugi siromaki, bi jim bilo prav in bi ne bili več nezadovoljni ... Človek mora živeti, kakor mu je usojeno — ptica v zraku, riba v vodi, narobe ne more biti. Samo z vdanostjo in ponižnostjo se da kaj doseči, pokoriti se je treba gospodarjem, gosposki je treba služiti."

„Kaj pa ste vi dosegli z vdanostjo in ponižnostjo?" ga je prašal čevljar.

Pisar mu je odgovoril mirno: „Kaj ste vi dosegli, prijatelj, ko ste šli in ste zabodli človeku nož v hrbet?"

Čevljar se je zasmejal: „To sem dosegel, da mi je danes lahko pri srcu, toliko laže, ker je še danes falot bled in slaboten in se skrije, kadar grem mimo. In to sem dosegel, da sem jaz gospod, vi pa ste hlapec. Če gre mimo sodnik, se ozre name in se jezi, ker se mu ne odkrijem, vas pa še pogleda ne, ko se mu priklonite do tal!"

Pisar je zardel: „Kako, da me ne pogleda?"

„Zato ne, ker ste hlapec: koliko bolj je hlapec hlapčevski, toliko bolj gosposki je gospod."

„Zakaj pa ne greste dol med socialiste?" ga je prašal kmet, ki je bil prišel v družbo šele pred kratkim, ko mu je poginila krava in so mu kmalu nato zarubili bajto.

„Predolgočasni ljudje so," je odgovoril čevljar. „Nosijo rdeče kravate, to je vsa njih revolucija. Govoril sem z enim izmed njih — bojazljivci vsi skupaj, tiholazci. Molek bi jim dal v roke in bi jih poslal k šmarnicam." —

Mihov je poklical ženo; prišla je, toda ni ostala dolgo; malo strah jo je bilo te družbe, videla je, da je Mihov že pijan, ali ni se mu upala reči, da bi šel domov. Šla je in Mihov je ostal. Ko je bila pijanost vseobča, so se srca tajala in Mihovemu so se orosile oči. „Morda se ne vidimo nikoli več, prijatelji!" je govoril. „Ali pozabil ne bom na vas, kadar mi pojde dobro in bodem imel vsega dovolj ... Tudi zate bom skrbel," se je nagnil k čevljarju čez mizo in je trčil z njim, da se je razlilo žganje, „tudi zate bom skrbel in dobim ti dobro službo, da prideš za mano ..."

Ginjen je bil tudi čevljar, ali gledal je resno. „Nič ne skrbi zame, prijatelj ... Da bi se ti godilo najbolje! Ampak kadar boš ležal v jarku in boš umiral brez prijatelja, takrat se spomni, da ti nisem svetoval na pot."

Mihov se je nasmehnil, toda zadele so ga čudno čevljarjeve besede; pozabil je nanje kmalu, ali spomnil se je nanje spet po dolgem času in takrat je spoznal, da je bil čevljarjev obraz resen in da se ni šalil.

Ko se je poslavljal na cesti, se je opotekal, čevljar ga je držal pod pazduho in ga je spremil do veže. Mihov je bil ves mehak, sladka otožnost ga je bila prevzela vsega; iskal je prijateljeve roke in je govoril z neokretnim jezikom, komaj razumljivo.

„Jaz imam otroke doma, prijatelj, troje majhnih, nedolžnih otrok ... ne pozabi nanje, prijatelj ... izročam ti jih ... bogvedi, kaj se lahko zgodi z mano ... vse je v božjih rokah ..."

Jokal se je pred durmi, a čevljar ga je tolažil.

„Pojdi spat, jutri zgodaj moraš na pot ... Kaj naj se ti zgodi? Da pogineš, kvečjemu ... Ne skrbi za otroke; dobro jim pojde, če se niso vrgli po očetu ... Spat, prijatelj!" —

Zjutraj se je Mihov odpravljal z doma. Bil je ves nemiren in razburjen, glava ga je bolela. Pospravil je obleko, kolikor je je mogel, perilo in svoje šivalne priprave, a kovček ni bil natlačen in tudi ne zelo težak. Nato je hodil po sobi, mudilo se mu je, šel bi že rad. Žena je kuhala zajtrk, otroci so se predramili in so gledali začudeni. Po zajtrku se je Mihov poslovil od otrok; opravil je hitro, samo starejši osemletni fant je zajokal in je tekel za očetom in materjo po klancu, dokler ga nista spodila nazaj.

Lepo je bilo zunaj, sonce je že vzhajalo in strehe so se svetile v trgu. Francka je nosila kovček; govorila sta spotoma malo. Njegov obraz je bil zamišljen, gledal je nemirno — ob poslednji uri se mu je zdramila v srcu tiha bojazen; zdaj, ko je izvršil, o čemer je sanjal tako sladko, se je prestrašil in obšlo ga je, da bi se vrnil. Francka se je bala, da bi ne zajokala, zato si ni upala izpregovoriti.

Mali uničevalec

V vsaki hiši je navadno poseben kotiček, namenjen majhnim keramičnim izdelkom, kristalu, spominkom s potovanj, kipcem in podobnim stvarem. Kadar otrok brezskrbno vdre vanj in razbije enega spominkov, ga navadno zmerjamo za uničevalca. In kdo od domačih se takoj vpraša: „Le po kom se je vrgel otrok?" Odgovor je, da je kratko malo otrok. Ali natančneje, normalen otrok, ne glede, po kom se je vrgel.

V prvih letih otroštva je določena težnja k uničevanju naravna in normalna: predstavlja torej značilnost, ki jo moramo v razvoju otroka pričakovati. Otroci, posebno najmanjši, žive v obdobju fiziološke spontanosti, prekipevajo od veselja in energije in nekako se morajo izživljati. Za to po svoje iščejo in izbirajo načine, pa če jih starejši odobravajo ali ne. Vzgojitelj naj bo v takem položaju potrpežljiv, naj se zaveda odvisnosti vzgoje od duševnega in telesnega razvoja otrok. Ne sme pozabiti, da majhni otroci še ne morejo biti družbeno odgovorni. Iz tega potem sledi, da vsak predmet pomeni samo objekt, na katerem lahko sproste svojo odvečno energijo.

Razen tega se otrok še ne zaveda vrednosti raznih predmetov, pogosto pa je treba upoštevati tudi težnjo po oponašanju. Če je otrok, na primer, videl, kako je oče nekaj delal z žeblji in kladivom, bo naslednji dan v oponašavni vnemi poskusil iste gibe, vendar s čimerkoli, se pravi s prvo rečjo, ki mu bo prišla pod roke.

Otrok normalno ne pozna namernega prezira do stvari; morda le v posebnih primerih odkrijemo pri njem škodljive motive za nekatera njegova dejanja.

Skratka, ne smemo pozabiti, da ima v zgodnjem otroštvu otrok željo i po ustvarjanju i po uničevanju in da oboje otrok počne z enakim zadovoljstvom. V starosti okoli dveh let uničevalni nagon ne more povzročiti obžalovanja iz preprostega razloga, ker v otrokovi duševnosti še ni razvit čut spoštovanja do tuje lastnine. Podobno je tudi z motivom maščevanja: otrok se, na primer, mirno vmeša in moti igro tovarišev, ne da bi sploh imel pojem o možnosti, da bo kdo zaradi tega užaljen.

Kakšni naj bodo torej ukrepi vzgojiteljev, kar zadeva te otrokove nagone? Čisto preprosti: usmerjati jih, ne zatirati, tako da se bodo energije uravnoteženo in zdravo sproščale.

B. J.

Da bo tudi v bolezni prijetno

Za človeka, ki mora zaradi bolezni ostati v postelji, je to dejstvo že samo po sebi neprijetno, tudi kadar se nam posreči vse siceršnje neprijetnosti spraviti na minimum.

In kako bomo čim več neprijetnosti odstranili! Poleg medicinskih naprav in vsega, kar je potrebno za natančno ravnanje pri določeni bolezni, obstajajo še številni dodatki, ki lajšajo druge neprijetnosti in ki so primerni pri vsaki bolezni. Ni treba, da bi nas bolezen prisilila, da si te pripomočke kupimo; premislimo raje, če nam tudi sicer ne bi koristili, in jih kupimo le tedaj.

Za vse je porabna zložljiva mizica, ki nam lahko služi kot servirna mizica, kot pisalnik ali pa jo uporabljamo kot ploskev za oporo bolniku. Tako mizico bi morali imeti v vsaki družini.

Za vse je primerna tudi opora za hrbet, ki je lahko navadna ali bolj izpopolnjena. Oporo najbolj navadne oblike lahko uporabljamo tudi za zajtrk v postelji. Bolj izpopolnjene so obložene opore, ali take z naslonom kot fotelj.

Tistim, ki jih rado zebe, bo prišla prav električna blazina.

Velikokrat je nepogrešljiva tudi že skoraj pozabljena španska stena. Lahko izolira bolnika v dnevni sobi ali v sobi, ki si jo delita dva otroka; prav tako varuje pred mrazom ali prepihom.

Raztresenim predmetom, ki jih bolnik potrebuje — na primer časopisi in revije — se bomo izognili, če jih bomo v bližini bolnikove postelje devali v platneno vrečko ali platneno stojalo za knjige, obešeno na stol. Te vrečke pa bodo tudi sicer pripomogle k redu v hiši.

Pri oskrbi in negi bolnika doma ne smemo pozabiti na vse majhne podrobnosti, ki lahko bolniku ustvarijo občutek ugodja in obenem olajšajo delo tistemu, ki bolnika neguje. Uporabljajmo in nudimo bolniku vse tiste pripomočke in orodja, ki mu omogočajo samostojno ravnanje tudi takrat, kadar gremo ven ali v službo in ga za nekaj ur pustimo samega:

Pripravimo mu toplo domačo obleko ali natikače in lahke copate, ki jih hitro natakne; vse naj mu bo v dosegu roke.

Pripravimo mu termovko, napolnjeno s toplim zdravilnim čajem, juho ali hladnim sadnim sokom.

Nastavimo budilko, ki bo zvonila ob določeni uri in s tem opozorila bolnika, da mora vzeti zdravilo ali si izmeriti temperaturo.

Prenosni potopni grelec za vodo lahko omogoči bolniku — seveda samo odraslemu — da si sam pripravi toplo pijačo, ne da bi moral vstati.

Svetilka, ki jo bo uporabljal, mora biti primerno oblikovana in nameščena tako, da bo snop svetlobe padal na njegovo knjigo ali opravilo.

Čistilna sredstva in delovno orodje

Pri gospodinjskih delih potrebujemo različna čistilna sredstva ter različna orodja in pripomočke. Pred nakupom čistilnih sredstev pregledamo zaloge in premislimo, kaj moramo še kupiti za tekoči mesec. Pri tem moramo seveda upoštevati mesečni načrt dela in mesečni finančni načrt.

Izberimo vedno najprimernejše orodje in prava čistila, da si ne napravimo več škode, kot koristi. Pri množici čistilnih sredstev, ki nam jih ponuja trgovina, včasih težko izberemo najustreznejše. Pri izbiri upoštevajmo tudi ceno, sezimo pa le po tistih sredstvih, ki so opremljena z navodili za uporabo; le-ta moramo upoštevati, da ne napravimo škode.

Delovna orodja in razni pripomočki so predmeti, s katerimi si pomagamo pri različnih gospodinjskih delih, npr. pri čiščenju, pripravljanju hrane, pri majhnih popravilih itd. Biti morajo iz primernega materiala, skrbno izdelani in primerno oblikovani, tako da ne poškodujemo predmetov, da si z njimi ne ranimo rok in da so čimbolj trpežni. Orodje mora biti primerno veliko. Ročaji naj bodo dovolj dolgi in tako oblikovani, da je prijem udoben (noži, krtače omelca, ročaji pri kuhinjskih strojčkih, sesalniku). To je posebno važno pri tistih pripomočkih in orodju, ki ga pogosto in dalje časa uporabljamo.

Od kakovosti materiala in od smotrne oblike je odvisen učinek dela in trpežnost delovnih pripomočkov. Mnogokrat se v malem gospodinjstvu kako orodje ali strojček ne splača, ker se premalo uporablja ali pa traja čiščenje aparata tako dolgo, da delo z lastnimi rokami opravimo hitreje.

Pri čiščenju stanovanjskih prostorov potrebujemo še različno posodo. Ta naj bo za posamezna dela primerno velika, gladkih površin in praktično oblikovana. Za čiščenje tal so primerna vedra ali škafi iz pocinkane pločevine ali plastike. Za umivanje oken, vrat, pohištva so primerne majhne vedrice, plastične ali emajlirane. Emajliranim vedricam nataknemo na spodnji rob gumijaste ščitnike, ki preprečujejo ropotanje in krušenje posode ter odrgnine na tleh ali na podlagi, kamor postavljamo posodo. Za razno čiščenje uporabljamo še umivalne sklede različnih velikosti. Najmanj občutljive so posode iz plastične snovi. Uporabljamo pa tudi emajlirano posodo. Lesena posoda (škafi) je neprimerna, ker je porozna in vpija ter zadržuje nesnago, težko se čisti in se hitro izsuši.

Nasveti za želodčne bolnike

● Pustite vznemirjanje in jezo ob strani. Vsaka čezmerna živčna obremenitev slabo deluje na bolan želodec.

● Ker se jezi ni mogoče vedno upreti, jo vsaj ne zadržujte v sebi. Skušajte se je kjerkoli sprostiti, toda ne da bi pri tem jezili druge in jih delali želodčne bolnike.

● Hodite redno k zobozdravniku, kajti vsaka zobna okvara povečuje želodčne bolečine.

● Jejte vedno ob istem času, tudi na dopustu. In predvsem: vzemite si pri tem dovolj časa. Med jedjo v nobenem primeru ne dopustite kakšnih poslovnih razgovorov.

● Nikoli ne pozabite, da je za želodčne bolnike vedno bolje, če jedo večkrat, pa manj, kakor naenkrat veliko. Želodec ne sme biti nikoli preveč poln.

● Olajšajte svojemu želodcu prebavo. Zato dobro zgrizite vsak grižljaj preden ga pojeste. Slina je namreč odlično želodčno zdravilo.

● V vsakem primeru se izogibajte vročih jedi in pijač nad 45 stopinj, kakor tudi mrzlih jedi in pijač pod 10 stopinj. Kronični želodčni bolniki bi morali po možnosti opustiti kajenje ali pa ga omejiti na minimum.

Drobni nasveti

■ Umazan dežnik očistimo šele potem, ko se je posušil. Če umazanije ne moremo skrtačiti, se je lotimo z volneno krpo, namočeno v raztopino vode s kisom.

■ Steklenice za mleko ali kozarce od jogurta očistimo takoj potem, ko smo jih izpraznili, s hladno vodo. Po nekaj urah ali naslednji dan jih je mnogo teže očistiti.

■ Lončnice zalijemo s postano vodo tako, da prilivamo vodo ob robu lončka in ne z višine po rožah.

■ Rjave čevlje, posebno otroške, ki so že močno odrgnjeni, premažemo po ranjenih mestih z jodovo tinkturo.

■ Nove volnene preproge prvih šest mesecev ni potrebno čistiti s sesalcem za prah in jih iztepati. Dovolj je, če jih vsak dan pokrtačimo z mehko krtačo.

Poskusite!

Jedi s sirom

PARADIŽNIKI S SIROM

Potrebujemo: 3 dkg olja, 1 kg svežih paradižnikov, 5—6 dkg prekajene slanine, 15 dkg poljubnega trdega sira in zelen peteršilj.

V dobro pomaščen pekač naložimo razpolovljene paradižnike, jih potresemo s sesekljano slanino in nastrganim sirom; nato pečemo v pečici 10 minut. Preden ponudimo, potresemo jed s sesekljanim zelenim peteršiljem.

ŠVICARSKE REZINE

Potrebujemo: 4 do 5 telečjih zrezkov, sol, 4 do 5 rezin ementalskega sira, 3 dkg moke, 3 dkg masti, malo tople vode in pol dl kisle smetane.

Zrezke potolčemo, posolimo, položimo na sredino debelejšo rezino sira, spnemo z zobotrebcem, povaljamo z obeh strani v moki in na vroči maščobi opečemo. Nato prilijemo pol zajemalke tople vode in dušimo 20 minut. Preden ponudimo, dodamo kislo smetano.

SIROVA JUHA

Potrebujemo: 2 stari žemljici, 5 dkg parmezana, 1 jajce, za noževo konico ostre paprike, sol, muškatni orešček, 1,5 litra kostne juhe in žlico sesekljanega drobnjaka.

Žemljici dobro nastrgamo, dodamo nastrgan sir, stepeno jajce, papriko, sol, nastrgan muškatni orešček, vse dobro premešamo in stresemo v precejeno vrelo juho. Kuhamo pet minut; po potrebi posolimo in dodamo drobnjak.

SIROVI ŽLIČNIKI

Potrebujemo: osminko litra vode, 2 dkg olja, ščepec soli, 5 dkg ostre moke, 1 jajce, 4 dkg ementalskega sira in malce peteršilja.

Vodo, olje in sol zavremo, dodamo moko in premešamo v skledici na vročem, da se testo zgosti v cmok. Odstavimo, na pol ohladimo, primešamo jajce in nastrgan sir in peteršilj. Z žličko oblikujemo cmočke, jih zakuhamo v poljubno juho in počasi kuhamo 10 minut.

Tako sta stopala molče po klancu, nato po ozki stezi ob holmu proti železnični postaji, ki se je svetila od daleč.

Zgodaj je še bilo, ko sta dospela; sedla sta na klop pod košati kostanj, ki je bil že skoro ves v cvetju.

„Ali moraš, Tone?"

„Moram!" je odgovoril Mihov tako tiho, da bi bil vstal in se vrnil z njo, če bi ga bila prijela za roko.

Kostanj je zašumel in velik dišeč cvet je padel mednju na klop; oba sta čutila, kako je bilo nekdaj, in nista mogla govoriti.

Zazvonilo je, v daljavi je zažvižgal vlak. Mihov se je zdrznil in je vstal. Peron je bil skoro prazen, par ljudi je čakalo voza, ki je že prihajal tam izza ovinka.

„Pa zbogom, Tone!" je zaječala Francka in mu je dala roko.

On je gledal topo, obraz mu je bil ves siv in upal.

„Zbogom, Francka!" je odgovoril in je hotel dostaviti: „Za otroke skrbi!" toda zgrabilo ga je za grlo, ozrl se je komaj nanjo, šel je proti vozu in opotekel se je ob kovčku, ki se mu je bil zadel ob koleno... Zažvižgalo je in voz se je pričel pomikati dalje.

Francka je tekla po peronu, do žive ograje in ob ograji po nasutem kamenju. Bled obraz je pogledal skozi okno, vlak se je skril za ovinkom, samo še siv oblak se je valil nad tirom, spenjal se je ter izgubljal... Francka je postala ob ograji, zakrila si je obraz v predpasnik in je zajokala.

Tako je šel in se je izgubil in ni ga videla nikoli več.

V. VZBRSTELA JE MLADIKA

Zgodilo se je veliko — fant s klanca je šel študirat. To se pravi, na posušenem drevesu je pognala mladika; ljudje so gledali, ko je brstelo popje, in so strmeli in pričakovali čudežnih reči... Ves klanec je bil obsojen na žalostno smrt — toda fantu se ni hotelo umreti in gledal je, kako bi ušel. Prišlo je upanje na klanec, nekaj je zadrgetalo, kakor da bi zapihal spomladanski veter preko snežene poljane...

Francka je bila šla h krojaču in dal ji je dela. Mati se je preselila k njim na klanec; ležala je za zastorom, oslabela je zelo in je vstala samo časih, kadar je zunaj lepo sijalo sonce. Od bolezni je bila čemerna in osorna, kakor prej je zdihovalo in stokalo za zastorom in kakor prej je prelagala Francka s postelje in na posteljo izsesane ude, pokrite z ohlapno sivo kožo.

Kadar je šivala pozno ponoči in je bilo vse tiho, je legla roka utrujena v naročje, oči so strmele v steno in zamislila se je. Zamislila se je kakor otrok in sanje so bile prav tako otroške in nedolžne kakor pred davnim časom... Mihov ni pisal, odkar se je poslovil. Že ob tistem trenutku ko je videla njegov bledi, prestrašeni obraz, ki je pogledal skozi okno železniškega voza, je začutila, da odhaja za zmerom, da odhaja in ga ne bo nikoli več. To je bil tisti silni strah, ki jo je obšel. „Odhaja in se bo izgubil in bo umrl sam, brez tolažbe in brez človeka, ki bi ga ljubil." Šla bi z njim, da bi delala zanj, in težko ji je bilo, kadar si je mislila, da sedi zvečer za mizo in ne more nikamor; beračila bi po cesti, da bi mu prinesla denarja za žganje... Toda iz samih teh težkih misli so se porajale čudne sanje — roka je legla utrujena v naročje, oči so strmele v steno in sanjala je kakor otrok... Vesel je tam zunaj v velikem svetu in dobro se mu godi, vino pije in kadi smotke in je pečenko in bel kruh. Nosi se, kakor se je nosil prej, ko sta stala zvečer pod kostanjem in sta govorila o prihodnosti; ves se je pomladil; govori, kakor je prej govoril, naglas, moško, z razposajenim smehom. In tako se povrne, morda že kmalu, morda že čez mesec dni, na spomlad morda. Ne piše nič in smeje se prav na tihem od radosti, če pomisli, kako bo iznenadil ves klanec, kako bodo gledali nanj, na gospoda, ki se je pripeljal v koleslju s kolodvora in je oblečen kakor komaj sodnik. In potem pojdejo s klanca, se vrnejo zmagoslavno v trg, kjer so bele hiše in kjer sije sonce praznično prazničnim ljudem... Takrat šele se prične življenje, ki ga doslej ni bilo — dolgo umiranje je bilo doslej, mučno in strašno umiranje, ko se človek brani, sope težko in pada na kolena, pa se ubraniti ne more; smrt ima trdo in neusmiljeno roko, zgrabi za vrat in ne izpusti več, potiska zmerom niže, človek se sklanja in se zvija na tleh in stoka in zatiska oči... No, smrt je izpustila, sonce je zasijalo v izbo in človek vstane ves mlad in lep, kakor da bi se šele rodil. Vse je prišlo mahoma; ob zadnji uri, ko je že hotelo izdihniti življenje in je stiskala smrt neusmiljeno za vrat, se je izlil na hišo božji blagoslov... Življenje od poročnega dne pa do tiste slovesne ure so bile samo grde sanje — in tako bodo vsi odprli oči in nikjer ne bo več grdih sanj, poročni venec bo še svež, kakor da bi ga bila šele odložila — ena sama noč je bila vmes, dolga in težka noč, zdaj pa je zasijalo jutro in vse je minilo. Nikoli niso bili na klancu, nikoli niso stradali in beračili, niso hodili razcapani po stranpotih kakor izgnanci in zavrženci — vse to so bile same grde sanje...

Počivala je in oči so strmele v steno; toda na postelji, kjer so ležali otroci, se je zganilo, je zastokalo in Francka se je zdrznila. Roka je spet vbadala, glava se je sklonila globoko in lepe misli so izginile, sram jo je bilo, da se jim je vdala, in žal ji je bilo, da so tako hitro minile in da so bile samo sanje...

Otroci so rasli, mala Francka je že hodila v šolo, Tone je imel trinajst let in je žival. Suh je bil, obraz mu je bil nekako starikav, čisto je bil podoben očetu. Ko mu je bilo sedem let, so ga bolele oči in bali so se, da bi ne oslepel;

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

IVAN CANKAR:

Bela krizantema

Nekdo mi je očital, da v mojem delu ni pozitivne ideje. Nato ste mi ta grenki očitek opletali okoli ušes vsako leto dvakrat, časih tudi po trikrat. Navadili ste se nanj in tudi jaz sem ga bil kmalu tako vajen, da sem ga pogrešal, kadar ste v malobrižni naglici pozabili nanj. Nekoč pa se mi je le zazdelo, da bi do kraja preudaril, kaj se to pravi: pozitivna ideja.

Napotil sem se k vernemu človeku, preroku naroda.

„Vi, ki ste veren človek in prerok naroda, povejte mi po pravici, kaj da je pozitivna ideja! Očitali ste mi mnogokdaj, da je ne poznam; pokažite jo, da pokleknem prednjo ter jo molim!"

Potrebljal se je po trebuhu, pomežiknil je ter se nasmehnil.

„Pozitivna ideja... hm! Pridigujte ljudem vse tisto, kar jim pridigujeta kri in nagnjenje, pa jim boste pridigovali same pozitivne ideje!

Kaj? Ali ni zasvetil skozi špranjo pohleven žarek pozitivne ideje? Živi to življenje, kakor ti ga je bog dal! Nikar ne hodi med pismarje in farizeje, med učenjake in modrijane; nikar ne hodi mednje, da te pohujšajo! Bodi klas na polju, cvet na vrtu, javor v gozdu!...

Prepozno je — „za bledo mislijo boleham!" —

Pojdi, napoti se do tistega človeka, ki bi ti morda edini vedel povedati, kaj da je pozitivna ideja in kje da raste ta čudotvorni cvet!

Stopil sem pred ogledalo.

„Ti, ki si hodil z mano po vseh mojih gladkih in grapavih potih, razodeni mi skrivnost, odreši me!"

Oni v ogledalu je govoril:

„Kaj ti nisem pravil že od kraja, kaj ti ne pridigujem vsak dan posebej! Vsa tvoja zmota je, da gledaš ljudi in stvari, kakor so ob delavnikih in ne ob nedeljah, kakor so doma in ne na ulici! Gledal si človeka ljudem, kakor je gobav... Ali misliš, da so ti hvaležni? Oskrunil si jim ideal, oblatil si jim tiste prijetne pozitivne ideje, za katere so se navduševali brez stroškov. Kričal bi bil hozana, kakor so drugi kričali, in razglasili bi te za oznanjevalca pozitivnih idej, vrhu tega pa še za velikega umetnika! Kaj ti je bilo treba gledati pod suknjo?... Vse tvoje delo je bilo od začetka do konca, da si kazal žalostno podobo zadnjih dni. Ali se ti ne zdi to početje tako nespametno, kakor je bilo tvoje vedenje zadnjič, ko si na plesu pozdravil damo z vzklikom: Mislil sem, da ste lepša! Dama ti je na vekomaj zamerila, o svoji lepoti pa je bila uverjena kakor prej. Čemu se čudiš, da ti ljudje očitajo pretiravanja, črnoglednost, brezidejnost, rušenje idealov, gazenje po blatu in še drugih grehov nemalo? Kriči hozana, ne segaj pod suknjo, ne žali občutljivih dam ter zapiši si, da je domovina najbolj občutljiva dama! Bodi še tako našarjena in našemarjena — poj ji hozana, pa tudi če si v srcu prepričan, da lažeš; pa tudi če v svojem srcu veš, da ji ne koristiš s svojo pesmijo, da bi ji koristil morda več, če bi ji zalučil grobo resnico v našminkano lice! Poglej ljudi, ki se ravnajo po teh naukih: pismo jim ne teče gladko, tudi drugih čednosti nimajo v izobilju; toda ker spoštujejo občutljivo damo in brusijo komplimente njenim bradavicam, so njih komplimenti pozitivne ideje ter je njih hinavski hozana čista umetnost. Ravnaj se po njih — to je pozitivna ideja: zgrabi jo in jo drži, da ti bo dobro na zemlji"

Tako mi je pridigoval iz ogledala.

Jaz pa sem mu odgovoril:

„Ali se ne spominjaš več, kako nama je bilo nekoč na Dunaju? Od srda in bridkosti so mi tekle solze po licih, ti pa si me tolažil s to svojo dobro naučeno pridigo. Takrat sem vstal in sem šel, da bi te ubogal. Preden pa sem se napravil na trnovo pot, sem obrnil v steno vsa ogledala in svojo podobo sem vrgel v peč. Ali joj meni — moje oči so tako ustvarjene, da se gledam sam. Morda niso le moje oči tako ustvarjene. Resnica je, da bi tako ne bila: Bog te vidi v zaklenjeni izbi. Ubijaj resnico, ki je v tebi — ne ubiješ je! Hotel sem klicati hozana — glas ni maral iz grla; hvaliti sem hotel, kar ni zaslužilo hvale — jezik se je branil; pisati sem hotel zoper svojo misel — pero mi ni bilo pokorno... Močnejša je bila božja resnica v mojem srcu nego posvetni razum v moji glavi. Nespametna in brezkoristna je tvoja pridiga, tovariš moj! Poslušal sem jo že mnogokdaj, posebno v tistih dolgih in žalostnih urah, ko nisem mogel zaspati in so morale pred mojimi trudnimi očmi hude misli kakor črne sence, do stropa visoke; poslušal sem jo, zdaj pa sem je vajen ter se ji smejem. Ne vem, kako napravijo drugi ljudje, da pojo hozana pa se jim glas ne izprevrže in jezik ne zaplete; tudi ne maram raziskavati te čarovne umetnosti — nikoli nisem bil vnet za klovne, žonglerje in eskamoterje; le sitno mi je bilo, če se je narod gnetel v njih šotorih ter občudoval njih pozitivno delovanje. Ne, pridige me ne brigajo nič, umetnost pretvarjanja me ne briga nič! Stran, malodušnost, stran, dvomi! Ponos je v mojem srcu: kljub vsem naukom, opominom, očitkom, kljub zasmehu, zmerjanju in natolcevanju je vse moje življenje in nehanje služilo najvišji ideji: resnici! Kar sem videl z očmi, s srcem in z razumom, nisem zatajil; in bi ne bil zatajil za same zlate nebeške zvezde. Resnica pa je posoda vsega drugega: lepote, svobode, večnega življenja. Dokler sem zvest resnici, sem zvest sebi; dokler delam v njenem imenu, bo moje delo rodovitno, ne bo ovenelo od pomladi do jeseni..."

(Odlomek)

Kaj tisto, če vas zakrknjen sanjač zmerja z demagogom! Kaj tisto, če vam nespameten moralist kriči v obraz, da zatajujete svojo pravo misel, da so vaše besede laž in hinavščina! Povem vam: človek se redi ob takih pozitivnih idejah, doseže čast in oblast, dolgo življenje, mirno smrt, po smrti pa sveta nebesa!"

Ko sem slišal to osivelo resnico, sem se okrenil ves žalosten; na stopnicah sem slišal, kako se je smejal za menoj verni učenjak.

Nameril sem se h gospodu, ki je po vsej širni domovini češčen zaradi svojih pozitivnih idej. Njegovi verzi so res grapavi, ali komaj zine, mu kane od ust pozitivna ideja.

Pa sem ga ogovoril:

„Vi, ki ne zinete, da bi vam od usten kanila pozitivna ideja, razložite mi po pravici, kaj da je pozitivna ideja in kod drži cesta do nje!"

Pogladil si je brado, hudo je bil resen njegov obraz.

„Pozitivna ideja je... pozitivna ideja!... Narodu je treba idealov... brez idealov ni življenja... Napredek... svoboda... višji cilji... vse za narod... mladina... hej Slovani..."

Pobegnil sem, gospod pa je govoril dalje; še pod oknom sem ga slišal.

Takrat se mi je bridko storilo pri srcu; kajti preudaril sem:

„Pošten gospod je, tudi njegova brada je lepa. Ali vse tiste besede sem že slišal, vajen sem jih bil, kakor potrkavanja dežja ob okno, kakor tiktakanja ure na steni. Nikoli nisem pomislil, da se skrivajo v njih pozitivne ideje!... Narobe: zmerom se mi je zdelo, da korcema lije iz njih hinavščina. In glej — lepobradi gospod je po širni domovini češčen in spoštovan prav zaradi teh besed, iz škornjastih verzov grmečih! Nikoli ni poslušal milostnih naukov, nikoli robatih očitkov; cesta njegovega življenja je bila sončna in položna, od obeh strani so se mu klanjale visoke jagnedi; in na koncu te ceste spomenik, pod spomenikom hvaležni narod, ki objokuje svojega preroka... Vse zaradi pozitivnih idej!... Ah, zame je prepozno! Saj poznam vse tiste besede, saj bi jih lahko molil dan za dnem, kakor moli zaspan otrok rožni venec; toda uho se brani, jezik noče!"

Da potolažim to svojo bridkost, sem stopil v krčmo ter sem vprašal Minko:

„O Minka, povej mi — kaj je pozitivna ideja?"

Minka pa se je molče okrenila, prinesla mi je pol litra cvička ter je prisedla k meni, ker je videla moje žalost...

— radost vsem pravičnim očem! Stal je na odru, črno oblečen, desnico visoko v zraku, levico ob boku; obraz sladak in svetal, tako rekoč od notranjega ognja obžarjen. Besede njegove — pesem, zložena domovini na čast; in v kakšnih verzih zložena! Narod je navdušen, joka, poje, vriska; srca mladine so do vrha polna tistih svetih idealov, ki jih po navadi imenuješ fraze... Ti pa stojiš v kotu, gledaš čemerno in molčiš. Da bi le molčal! Gumb za gumbom odpenjaš na spodobni suknji govornika, slečeš ga do golega ter ga pokažeš

Misli Ivana Cankarja

● Ta narod, ki je trikrat petsto let trpel in tlačanil; naš narod, ki si je pisal zgodovino s svojo krvjo in s svojimi solzami; ta narod si je kljub suženjstvu in uboštvu, kljub gladu in žeji s čeznaturno močjo ustvaril svojo kulturo.

● Besedo so mu izbrisali, jezik zavezali in zavozlali, misel pa se reži s tega bledega papirja! Obsekali so drevo, korenin pa niso izruvali; razraslo se bo, razbahalo še višje!

● Nobeno delo, ki ga je izvršil človek v prilog svobode, torej v prilog kulture, ne izgine za vekomaj, ne ogenj ga ne more za vekomaj pokončati, ne meč!

● Boj za osvobojenje ljudstva je kulturen boj — in kdor ta boj obrekuje, kdor mu podstavlja nečiste cilje, je sovražnik ljudstva in sovražnik kulture.

● Vsaki narod, ki pravi, da je kulturen, ima ob svojem posebnem času svojo posebno narodno umetnost. Če je nima, če strmi v preteklost, je zaostal, odrevenel.

● Pisatelji in pesniki so zavedni ali nezavedni glasniki svoje dobe, njene kulturne višine, njenih grehov in zmot, njenih idej in ciljev.

● In mahoma te prešine sladki, veseli občutek: ta umetnost je resnično slovenska, nikjer drugje ni mogla vzkliti, nego iz naših tal; tvoj jezik govori, tvojo pesem poje, na obrazu se ji poznajo tvoje radosti in tvoje bolesti...

MICHAEL GUTTENBRUNNER:

Ivan Cankar

Ich habe den „Knecht Jerney" noch vor dem „Michael Kohlhaas" gelesen, also in sehr früher Zeit.

Von den Slowenen wußte ich damals nur, daß sie hinter den Karawanken wohnen, deren Silberkette ich, von der Klagenfurter Ebene, täglich sah, und daß sie Sowas wie die Windischen sind, von denen ich nur wußte, daß sie in den Augen der Deutschen eine untergeordnete, wenn nicht verdächtige, Rolle spielen.

Die Geschichte vom „Knecht Jerney" hat in mir zum erstenmal jenes mächtige Staunen hervorgerufen, das dem Genius gebührt, der als armer Mann verkleidet zu dem Menschen kommt, um ihre Leiden kennenzulernen. Der heimliche Wundermann in Hut und Mantel des Dörflers, oder im Rock des bekannten armen Schluckers und Hungerleiders! — in Cankar war diese legendäre Gestalt für mich zum erstenmal personifiziert. Er hatte dieses dunkle Leben der Leidensstudien gelebt; und eines Tages war er, mit seinem Buch der Kritik und der Dichtung und mit der Fakel des Aufruhrs in der Hand, hervorgetreten, daß alle ihn sahen. Die einen blickten ihn geringschätzig an, die anderen mit zweifelnder Bewunderung; denn dieser Mann war von Siechtum und Tod gezeichnet und sollte der einzige Wortführer ihres irdischen Kampfes sein!

Das war mein romantisch-revolutionäres Urerlebnis mit Cankar. Seitdem habe ich die Karawanken jedesmal, wenn ich sie sah, mit einem zweiten Blick gestreift. Denn dort, hinter jenen Bergen, bei jenem unbekannten, wenn nicht verdächtigen Volke, hatte der Dichter gelebt! — er selbst lange ungekannt von seinem Volke und dann erst noch als verdächtig angesehen wie jeder, der von unten heraufkommt, den Weizen von der Spreu zu sondern.

Ich habe dann, zwischen 14 und 20, noch mehr von Cankar gelesen. Nichts, was mich nicht unmittelbar mächtig ergriffen hätte; aber den stärksten Eindruck haben schon damals seine kurzen Prosastücke auf mich gemacht: „Firbec", „Peter Klepec", „Meine Quartiere", „Die Kinder staunen", „Die heilige Kommunion", sowie alles, was er zum Andenken an seine Mutter geschrieben hat.

Diese Prosa hat etwas Mustergültiges. Sie ist kurz, skizzenhaft, und gleicht Dingen, die keiner Komposition bedürfen, ist aber gleichwohl gestaltet, sehr zweckmäßig sogar, und in ihrer Wirkung, fast unmerklich vorarbeitend, stark wie Hieb und Stich.

Bei dem Stück, das den Titel „Meine Quartiere" trägt, worum handelt es sich da?

„Um nichts", möchte ich sagen; besser: „um fast nichts". Der Dichter registriert, vom Ende seiner Laufbahn auf den Anfang zurückblickend, die armseligen Mietzimmer, die er, in seiner Studentenzeit, in Laibach und in Wien bewohnt hat.

Seine Maxime: „Ich will mich kurz fassen". So beschreibt er den auch kaum, was ihm wohl eindrucksvoll genug vor Augen steht; er sagt nur „dort" und „dann". Er gibt uns von den einzelnen Quartieren bloß einen Schimmer, einen Rahmen, der mit Schatten ausgefüllt ist. Der Leser aber ist eingetreten, ein bestimmter Raum umgibt ihn, er sieht sich um in der Enge zwischen Fenster und Türe. Die ganze Dürftigkeit von Tisch, Bett, Kasten und was es da sonst noch gab, richtet sich wie ein Mensch vor ihm auf, schaut ihn mit Augen an. Es ist unheimlich: schattenhafte Umrisse eines Raumes, eines Mobilars, haben sich zu Bildern von Menschen verdichtet, die wir einst gekannt und geliebt haben! Sie sind aber längst gestorben oder anderweitig aus unserem Gesichtskreis verschwunden. Jetzt hat eine Türschwelle, ein Fensterkreuz, ein Brettstuhl sie ins Leben zurückgerufen. Tote Dinge atmen wie Menschenmund und Menschenbrust, sind mit dem Glanz von Augen und Lippen geschmückt! — das alles suggeriert uns Cankar mit wenigen Worten.

Ich wiederhole: Cankar beschreibt die Dinge nicht eigentlich, er nennt sie mit Namen: und sie erscheinen uns, halten, herbeigerufen, vor uns still und sprechen: „Ja, ich bin es".

In der Erzählung „Die Kinder staunen" ist es ungefähr derselbe Vorgang. Es ist Krieg; die Kinder spielen Krieg; der Vater ist eingerückt, ist im Feld; die Großeltern sitzen auf der Bank vor der Haustüre und blicken der untergehenden Sonne nach, schauen durch sie hindurch in den hinter der fernsten Ferne versteckten Krieg hinein; da kommt die Post, daß Vater gefallen ist. Die Kinder, vom Spiel aufschauend, gewahren eine fast unmerkliche Veränderung der stummen Alten, sie sehen ihre Tränen, und wir bemerken, daß der Schimmer einer Erkenntnis, die sie nicht zu benennen wüßten, die Geister der Kinder streift. Kein Wort ist gefallen, wir wissen nur, daß sich in der Intelligenz der Kinder die unfaßbare Gestalt des unbekannten „Heldentodes" abzeichnet. Etwas, wovon sie keinen Begriff haben; es ist wie der Schatten einer Wolke, die vorüberzieht.

Jedes sichtbare Ding hat bei Cankar die Bestimmung, ein unsichtbares hervorzurufen, das der Spiegel der Sünde, des Verbrechens, des Gewissens und des Rechtes ist.

So verhält es sich auch mit der „Heiligen Kommunion". Wieder sind Kinderseelen der Schauplatz eines Kampfes. Unwissenheit und Abhängigkeit machen das von Angst und Schrecken erfüllte Kindergemüt zum vollkommenen akustischen Raum des Dramas. Wir sehen das Böse, verurteilen aber nicht. Wir sehen die eingesperrten, vom Hunger geängsteten Kinder bei einbrechender Nacht im dunklen Zimmer, wie sie unter sich ein Netz der Schuld flechten und verknüpfen, jedes mit seinem kleinen Worte und mit seiner schwachen Hand.

Zwei Worte Cankars haben es mir besonders angetan: „fremdes Leben" und „fremde Wissenschaft".

Es sind einander ergänzende Schuldbegriffe aus ganz entgegengesetzten Sphären.

Unter „fremdem Leben" haben wir alles Leben zu verstehen, das vom Menschen mißachtet wird, sei es aus mangelnder Wissenschaft oder mangelndem Aufgabebewußtsein. Der Mensch vergreift sich an „fremdem" Leben; räuberisch, mörderisch greift er in seine Zwecke ein. Dabei wird seine Hand blutig „bis zum Ellbogen".

„Fremde Wissenschaft" ist ein Wort seiner Mutter, das aus dem Glauben stammt. Mit diesem Wort wird „Bücherweisheit", alles was positiv als Wissen ohne Nachdenklichkeit in Anschlag gebracht wird, zurückgewiesen.

●

Wenn ich an Cankar denke, sehe ich ihn in vielen Bildern erscheinen, in ländlichen, städtischen, bäuerlichen, proletarischen, arkadischen und in klinischen Bildern, zuletzt aber in einem mystischen Bilde.

Ich sehe ihn an einem heißen Orte, wie im Fegefeuer, von Flammen umgeben oder in der Nähe von Flammen. Sein Gesicht ist schweißüberströmt, so daß es ein nasser Spiegel des Feuers ist. Das sehe ich; und außerdem sehe ich noch die Hand seiner Mutter, eines armen Weibes, die ihm Kühlung spendet.

Ich sehe den armen Mann in der Glut, und die Hand der Mutter, die ihn tröstet.

Die Mutter aber befindet sich an einem anderen Orte, nicht an dem seinen.

Ich sehe sie, ferne von ihm, im Schoße des „toten Jesus" liegen, an Schultern und Knien von Jesu Arm umfangen, wie Cankar selbst sie gesehen haben mag in seinem letzten Traum.

Avstrijski dogodki

● **Gradnja stanovanj**

Po najnovejših statističnih podatkih zavzema v gradnji novih stanovanj med avstrijskimi deželami prvo mesto Solnograška, kjer je bilo letos povprečno na 1000 prebivalcev zgrajenih 11,4 novih stanovanj. Na Koroškem pride po teh podatkih na tisoč prebivalcev povprečno 6,8 novih stanovanj, na Gradiščanskem 5,4, na Nižjem Avstrijskem 5,5, na Tirolskem 8,8 in na Dunaju 9,5 novih stanovanj, medtem ko znaša državno povprečje 7,8 novih stanovanj na tisoč prebivalcev.

● **Uspeh socialistov**

V znani tovarni Steyr so prejšnji teden volili nov obratni svet, v katerem imajo posamezne sindikalne frakcije skupno 25 odbornikov. Lep uspeh je zabeležila socialistična frakcija, ki je dobila 5510 glasov, to je 82,2 % (pri zadnjih volitvah je dobila 80,2 % glasov) in 23 mandatov. Krščanska frakcija, ki je pri zadnjih volitvah dobila 569 glasov in 2 mandata, je tokrat prejela le 464 glasov in 1 mandat. Komunistična sindikalna enotnost je prejela 277 (prej432) glasov ter je ohranila svoj mandat.

● **Koroško darilo Dunaju**

V ponedeljek bo koroški deželni glavar Sima pred dunajskim magistratom v okviru posebne slavnosti prižgal več kot tisoč lučk na 25 metrov visoki smreki, ki jo je Koroška podarila Dunaju kot letošnje božično drevo. Pobudo za to akcijo, ki naj dokumentira povezanost dežel z glavnim mestom Dunajem, je leta 1959 dala koroška deželna vlada in od takrat je vsako leto druga zvezna dežela podarila Dunaju božično drevo. Letos je bila na vrsti Koroška in v ta namen so izbrali 25 metrov visoko smreko v bližini Drobolj pri Baškem jezeru.

● **Jubilej v Innsbrucku**

Zadnjo nedeljo so v Innsbrucku obhajali kar dvojni jubilej — 150. obletnico ustanovitve tamkajšnjega konservatorija in hkrati tudi 75. obletnico ustanovitve mestnega simfoničnega orkestra. Konservatorij v Innsbrucku ima danes 65 učnih moči in okoli 1600 gojencev ter igra važno vlogo v kulturnem življenju Tirolske.

NOVICE IZ SLOVENIJE

● **Radio v Murski Soboti**

Prejšnji teden je ob državnem prazniku v Jugoslaviji obhajala svoj jubilej tudi radijska postaja v Murski Soboti, ki je začela delovati pred desetimi leti. Glavni namen in pomen te radijske postaje je nedvomno v dejstvu da so njene oddaje namenjene pripadnikom dveh narodov, namreč prebivalcem slovenske in madžarske narodnosti na jezikovno mešanem ozemlju Pomurja. Za madžarsko narodnostno manjšino oddajajo tedensko skupaj tri in pol ure programa (vsak dan razen ob ponedeljkih), slovenske oddaje pa so štirikrat na teden.

● **Nov mejni prehod**

Na jugoslovansko-italijanski meji blizu Kopra so prejšnji teden svečano odprli prenovljeni in razširjeni mejni prehod pri Škofijah, ki ga upravičeno štejejo med največje mejne prehode v Evropi sploh. Tako je na primer lani samo skozi ta prehod šlo v obe smeri nad 22 miljonov ljudi in skoraj 7 milijonov vozil. Novi objekt je izročil njegovemu namenu član izvršnega sveta SR Slovenije Bojan Lubej, slavnostni govor pa je imel predsednik koprske obč. sk. Miro Kocjan. Ob tej priložnosti je izrazil željo, da bi tudi ta mejni prehod služil želji človeštva, da bi v tem današnjem svetu, ki je vse manjši, odstranjevali sebične interese in umetne, vsiljene pregrade ter da bi si temu nasprotno prizadevali raje, seveda na enakopravni osnovi, za še globlje medsebojno spoznavanje, za mir in napredek v korist vsega človeštva.

● **Hladilnica za 1000 vagonov**

V Bohovi pri Mariboru je začela delno obratovati nova velika hladilnica podjetja „Slovenija-sadje". Sestavljena je iz treh velikih in ene manjše hale; velike hale so dolge po 100 in široke 25 metrov, skupna površina novih prostorov pa znaša približno 7000 kvadratnih metrov. Ko bo hladilnica v celoti obratovala, bo lahko sprejela tudi do 1000 vagonov živil.

PEČI

NA DRVA
PREMOG
OLJE

V NAJVEČJI IZBIRI

Podjunski trgovski CENTER
bratje RUTAR&Co

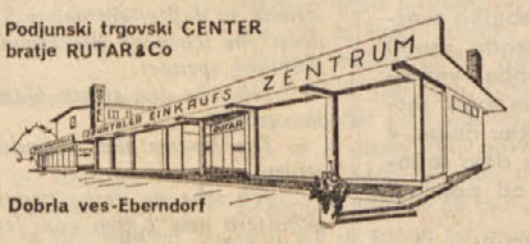

Dobrla ves-Eberndorf

RADIO PROGRAM

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opažanja — 6.45 Vesele melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljev. — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavni orkestri, slavni dirigenti — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Danes zvečer boste videli in slišali.

Sobota, 7. 12.: 6.09 Vesele melodije — 9.00 Smeh sodi k oliki — 13.00 Srečanje v Avstriji — 13.30 Tehnični razgled — 13.45 Iz opernega sveta — 14.30 Literarna delavnica — 15.00 Orkestralni koncert — 16.30 V žarišču — 17.10 Ex libris — 18.00 Evropa poje: grške narodne pesmi — 18.30 Grške ljudske viže — 19.20 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Portret — 21.00 Vse poti vodijo na Dunaj — 22.10 Srce sveta — 23.10 Mala nočna glasba.

Nedelja, 8. 12.: 6.05 Vesele melodije — 8.05 Teden dni svetovnih dogodkov — 9.10 Satirična oddaja — 11.00 Koncert dunajskih filharmonikov — 12.30 Iz gledališča — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 15.00 Ljubite klasiko — 17.05 Magazin znanosti — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.10 Skozi advent — 20.00 „Ernani", opera — 22.30 Tribuna — 23.10 Glasba z Dunaja.

Sadna drevesca vseh vrst — češpljina in slivna po močno znižanih cenah — jagodičje in vinske trte oddaja drevesnica

MARKO POLZER
p. d. Lazar pri Št. Vidu v Podjuni.

Ponedeljek, 9. 12.: 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Agrarna politika — 6.13 Vesele melodije — 13.45 Avstrijska pripovedka — 17.10 Mednarodna radijska univerza — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Po sledeh stare Avstrije — 20.00 Evropski koncert — 21.00 Osnove glasbenega razumevanja — 21.30 Pesniki in filozofi v politiki — 22.10 Znanje za vse — 23.10 Sodobna glasba.

Torek, 10. 12.: 6.05 Preden odidete — 6.12 Vesele melodije — 13.45 „Jaz, očividec" — 17.10 Raziskovalci na obisku — 18.00 Proračunska razprava v parlamentu — 19.35 Pogled v literarne revije — 19.45 Pesmi in balade — 20.00 Spectrum Austriae — 21.00 Republika Avstrija in njena ustava — 21.30 Klavirsko delo Franza Schuberta — 23.20 Eksperimentalna glasba.

Sreda, 11. 12.: 6.05 Odkrito povedano — 6.09 Vesele melodije — 13.45 Tuji pripovedniki — 17.10 Kvanti, molekule, življenje — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Proračunska razprava v parlamentu — 19.35 Življenje ob knjigah — 20.00 Orkestralni koncert — 21.30 Naš planet Zemlja — 22.10 Kriminalna igra — 23.10 Mednarodna tribuna skladateljev.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zveneč jutranji pozdrav — 9.00 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo — 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmev časa — 18.45 Šport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda.

Sobota, 7. 12.: 5.05 Veselo zaigrano — 5.50 Obvestila za kmetijske delavce — 7.55 Naš hišni vrt — 8.15 Priljubljene melodije — 11.00 Naša lepa domovina — 13.50 Za zbiralce znamk — 14.00 Zabavni koncert — 15.30 Koncert po željah — 17.10 Koncert v mraku — 18.00 Vaš konjiček — 18.40 Koroški profili — 20.10 Spored v orehovi lupini — 22.25 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 8. 12.: 6.35 Zborovske pesmi za advent — 7.35 Jutranja glasba — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert kmečke godbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.25 Glasbeni desert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Koncert po željah — 16.00 Otroška ura — 16.30 Dunajska glasba — 17.05 Plesna glasba — 18.15 Pisane note — 18.30 Pogovor o umetnosti — 18.55 Pridite in zapojte — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Z glasbo okoli sveta — 21.10 Kabaret.

Ponedeljek, 9. 12.: 5.05 Godba na pihala — 9.30 Širni pisani svet — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 Nova koroška pesem — 15.15 Koroški knjižni kotiček — 17.10 Mixed pickles z glasbo — 19.15 In kaj menite vi — 20.10 „Angelo", radijska igra — 21.30 Ljudska glasba sosedov.

Torek, 10. 12.: 5.05 Pihalna godba — 8.15 Davčno pravo — 8.20 Priljubljene melodije — 9.00 Rusija pripoveduje — 9.30 Ljudske pesmi in plesi iz Turingije — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Za mladino — 15.00 Komorna glasba — 17.10 Avstrijci v Avstriji — 18.00 Oddaja za delavce — 19.15 Slišiši pesmico — 20.10 Jubilej innsbruškega mestnega orkestra — 21.30 Glasba za pihalne orkestre.

Sreda, 11. 12.: 5.05 Pihalna godba za začetek dneva — 8.15 Priljubljene melodije — 9.00 Pravljice iz vsega sveta — 9.30 Nove knjige koroških založb — 9.45 Zima že prihaja — 10.15 Človek v skupnosti — 11.00 Mednarodne koračnice: Madžarska — 15.30 Koroška včeraj in danes — 17.10 Operetni sprehod — 18.00 Prosveta na Koroškem — 19.15 Na obisku pri koroških zborih — 20.10 Avstrija je zvezna država: Dunaj — 21.00 Brati in razumeti — 21.15 Pozor, snemanje.

Četrtek, 12. 12.: 5.05 Godba na pihala — 8.15 Priljubljene melodije — 10.35 Problemi mladine — 11.00 Godci, zaigrajte — 15.00 Ura pesmi — 17.10 V dunajski koncertni kavarni — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Leto se zavrti — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja.

Petek, 13. 12.: 5.05 S pihalno godbo v novi dan — 8.15 Priljubljene melodije — 9.00 Veliki prizor — 9.30 Ljudska glasba sveta — 10.05 Cestni promet in ti — 10.15 O temeljih države — 11.00 Iz predarlskih planin — 15.00 Komorna glasba — 15.33 Glasba za mladino — 17.10 Konec tedna z glasbo — 18.00 Koroška avto- in motorevija — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Zveneča alpska dežela — 21.10 Pogovori čez mejo — 22.25 Okretnica jugovzhod.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 7. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 8. 12.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 9. 12.: 14.15 Informacije — Kmetijska oddaja — 18.00 Za najmlajše.

Torek, 10. 12.: 14.15 Informacije — Od tedna do tedna na Koroškem — K 50-letnici smrti Ivana Cankarja.

Sreda, 11. 12.: 14.15 Informacije — Vrhunska dela violinske literature — Malo pomislimo.

Četrtek, 12. 12.: 14.15 Informacije — Za gospodarstvo — Slovenski pregovori, reki in prilike v novi obleki.

Petek, 13. 12.: 14.15 Informacije — Iz ljudstva za ljudstvo — Koroški kulturni pregled.

RADIO LJUBJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.00 Prireditve dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentarji — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 7. 12.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Čez travnike zelene — 9.50 Naš avtostop — 12.10 Blaž Arnič: „Pesem planin" — 12.40 Narodne pesmi in plesi iz Makedonije — 14.05 Glasbena pravljica — 14.25 V vedrem ritmu — 15.40 Naš podlistek — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Moška zbora „Laško" in „Svoboda" iz Celja — 18.15 Pravkar prispelo — 18.50 S knjižnega trga — 19.15 Poje Metka Štok — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.30 Iz fonoteke radia Koper — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 8. 12.: 6.00 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 9.05 Dopoldanska srečanja — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Vedri zvoki — 13.30 Nedeljsko športno popoldne — 15.30 Z domačimi ansambli narodnih melodij — 16.00 Humoreska tedna — 16.15 Glasba ne pozna meja — 17.05 Priljubljene slovenske popevke — 17.30 Radijska igra — 18.10 V dno srca — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 22.15 Serenadni večer — 23.15 Zaplešimo z velikimi orkestri.

Ponedeljek, 9. 12.: 8.08 Z orkestralno glasbo po domovini — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Cicibanov svet — 9.30 Paleta zvokov — 12.10 Kajuhove ljubezenske v Simonitijevi uglasbitvi poje Rudolf Franci — 12.40 Koncert pihalnih orkestrov — 14.05 Lepe melodije — 14.35 Voščila — 15.40 Koncert zbora „Abrašević" iz Beograda — 17.05 Iz opere „Manon" — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Poje Marjana Deržaj — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana s popularnim programom — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.05 Ivan Cankar: Romance — 23.15 Lahko noč s pevci zabavne glasbe.

Torek, 10. 12.: 8.08 Operna matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Morda vam bo všeč — 12.10 Poje sopranistka Marija Skalovska — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Glasbeno udejstvovanje mladih — 14.25 Popoldanski koncert lahke glasbe — 15.45 Jezikovni pogovori — 17.05 Igra simfonični orkester RTV Ljubljana — 18.15 V torek nasvidenje — 18.45 Socialistična družba in religija — 19.15 Poje Elda Viler — 20.00 Jugoslovanska lahka orkestralna glasba — 21.15 Deset melodij, deset pevcev — 22.15 Jugoslovanska glasba — 23.05 Ivan Cankar: Vrzdenec — 23.15 Plesni orkestri RTV Ljubljana, Beograd in Zagreb.

Sreda, 11. 12.: 8.08 Pri naših mlajših skladateljih — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Iz albuma skladb za otroke — 9.45 Holandske narodne pesmi — 12.10 Leoš Janaček: Vaški plesi — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Koncert za oddih — 14.35 Voščila — 15.40 Ivan Prijatelj: Domovina, glej umetnik — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Odskočna deska — 18.40 Naš razgovor — 20.00 Kratke orkestralne glasbe — 21.30 Proslava ob 50-letnici smrti Ivana Cankarja — 22.15 S festivalov jazza — 23.05 Ivan Cankar: Moje življenje — 23.15 Lahko noč z jugoslovanskimi pevci zabavne glasbe.

Četrtek, 12. 12.: 8.08 Operna Radijska šola — 9.25 Iz zakladnice resne glasbe — 12.10 Iz opere „Gorenjski slavček" — 12.40 Pihalni orkestri na koncertnem odru — 14.05 Mladina poje — 14.25 Operetne melodije — 14.45 Mehurčki — 15.40 Tenorist Ervin Ogner — 17.05 Simfonični koncert — 18.15 Iz naših studiov — 18.45 Naši znanstveniki pred mikrofonom — 19.15 Poje Majda Sepe — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Od „Romantičnih duš" do „Lepe Vide" — 22.15 Komorno-glasbeni večeri — 23.05 Ivan Cankar: Iz pisem — 23.15 Nočni vrtiljak zabavnih zvokov.

Petek, 13. 12.: 8.08 Skladbe Jurija Mihevca — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Zabavna glasba — 12.10 Igrajo naši umetniki — 12.40 Čez polja in potoke — 14.05 Koncert lahke glasbe — 14.35 Voščila — 15.20 Napotki za turiste — 15.45 Turistična oddaja — 17.05 Človek in zdravje — 17.15 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Zvočni razgledi po zabavni glasbi — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.15 Poje Lidija Kodrič — 20.00 Poje „Slovenski oktet" — 20.30 Pogovori o glasbi — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Iz sodobne glasbene literature — 23.15 Lahko noč s priljubljenimi pevci zabavne glasbe.

Avstrijski sejmi 1969

Prihodnje leto bodo v Avstriji prirejeni naslednji veliki sejmi:

- **od 9. do 16. marca spomladanski mednarodni velesejem na Dunaju;**
- **od 26. aprila do 4. maja spomladanski jugovzhodni sejem v Gradcu;**
- **od 10. do 18. maja sejem turizma „Gostoljubna Avstrija" v Welsu;**
- **od 26. julija do 3. avgusta izvozni vzorčni sejem v Dornbirnu;**
- **od 7. do 17. avgusta avstrijski lesni sejem v Celovcu;**
- **od 30. avgusta do 7. septembra avstrijski kmetijski sejem v Riedu;**
- **od 7. do 14. septembra jesenski mednarodni velesejem na Dunaju;**
- **od 20. do 28. septembra sejem turizma in obrti v Innsbrucku;**
- **od 27. septembra do 5. oktobra jesenski jugovzhodni sejem v Gradcu.**

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 7. 12.: 16.30 Za otroke — 16.40 Daktari — 17.30 Moda enkrat drugače — 18.05 Od tedna do tedna — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Družina Feuerstein — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Komentar dr. Portischa — 20.15 Film — 21.35 Šport — 22.05 Čas v sliki — 22.15 Sedem sekund prepozno, kriminalni film.

Nedelja, 8. 12.: 16.30 Najlepša roža — 17.35 50 let za kamero — 17.50 Kontakt — 18.00 Iz moje knjižnice — 18.30 Nedelja v Evropi: Edinburgh — 19.00 Čas v sliki — 19.30 Šport — 20.00 Tom Sawyer in Huckleburry Finn — 21.50 Čas v sliki.

Ponedeljek, 9. 12.: 18.00 Francoščina — 18.25 Poročila — 18.30 Podoba Avstrije — 19.00 „Comedie Imene" — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Z dežnikom, očarljivostjo in melono — 21.05 Poštni predal 7000 — 21.15 Telešport — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Posebej za vas — 22.55 Iz parlamenta.

Torek, 10. 12.: 18.00 Angleščina — 18.25 Poročila — 18.30 Denar in življenje — 19.00 Majhna vaša komedija — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Kako vidite to danes — 21.00 Večerni tečaj — 22.15 Ob dnevu človekovih pravic — 22.45 Čas v sliki — 22.55 Iz parlamenta.

Sreda, 11. 12.: 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Gottfried von Einem — 11.00 Telešport — 12.00 Sedem sekund prepozno, kriminalni film — 17.00 Čarovna očala — 17.40 Mednarodni mladinski magazin — 17.50 Za družino: Jugoslavija — 18.25 Poročila — 18.30 Kultura aktualno — 19.00 Televizijska kuhinja — 19.45 Čas v sliki — 20.15 „Knez Wasti", veseloigra — 21.45 Aktualno iz filmskega življenja — 22.30 Čas v sliki — 22.40 Iz parlamenta.

Četrtek, 12. 12.: 10.00 Kaj lahko postanem — 10.30 Obisk razstave — 11.30 Ameriška literatura — 12.00 Neznano sosedstvo — 18.00 Italijanščina — 18.25 Poročila — 18.30 Šport — 19.00 Decernat M — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Druga božja garnitura — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Brez nagobčnika — 23.25 Iz parlamenta.

Petek, 13. 12.: 10.00 Šolska oddaja — 11.40 Druga božja garnitura — 18.00 Francoščina — 18.25 Poročila — 18.30 Podoba Avstrije — 18.50 Gotovo vas bo zanimalo — 19.00 Skok iz oblakov — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Udo Jürgens Show — 21.15 Časovni dogodki — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Jazz v Evropi — 23.15 Iz parlamenta.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 7. 12.: 9.35 Šolska oddaja — 16.30 Šport — 18.15 Poročila — 18.20 Glasba ne pozna meja — 19.20 Zanimivosti v svetu — 20.00 Dnevnik — 20.50 Humoristična oddaja — 21.50 Videofon — 22.05 Sherlok Holmes — 23.00 Kažipot — 23.20 Poročila.

Nedelja, 8. 12.: 9.10 Oddaja za madžarsko manjšino — 9.30 Dobro nedeljo voščimo — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Martin in devet norcev, češki film — 17.15 Kažipot — 17.35 Potopisna reportaža — 18.05 Saga o Forsytih — 19.05 Velevizijski film — 20.00 Dnevnik — 20.50 Zabavno glasbena oddaja — 21.50 Športni pregled — 22.25 Dnevnik.

Ponedeljek, 9. 12.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Ruščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Kongres ZK Slovenije — 18.00 Po Sloveniji — 18.25 Vzgojna problematika — 18.50 Skrivnosti narave — 19.20 Vokalno instrumentalni solisti — 20.00 Dnevnik — 20.50 Ivan Cankar: Hlapci, drama — 22.50 Kongres ZK Slovenije.

Torek, 10. 12.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Angleščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 15.40 Angleščina — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.40 Francoščina — 17.50 Poročila — 18.00 Risanka — 18.10 Sodobna prehrana — 18.25 Gospodinjski pripomočki — 18.35 Torkov večer — 19.05 Z delegati na kongresu — 20.00 Dnevnik — 20.55 Preganjan, angleški film — 22.15 Ples skozi svet — 22.45 Kongres ZK Slovenije.

Sreda, 11. 12.: 9.35 Šolska oddaja — 14.55 Kongres ZK Slovenije — 18.00 Pisani trak — 18.20 Ne črno, ne belo — 19.05 Popularna glasba — 20.00 Dnevnik — 20.30 Ob 50-letnici smrti Ivana Cankarja — 21.50 Človek s filmsko kamero — 23.10 Kongres ZK Slovenije.

Četrtek, 12. 12.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Nemščina — 11.00 Angleščina — 14.35 Šolska oddaja — 15.30 Nemščina — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.10 Poročila — 17.15 Pravljice — 17.30 Oddaja za otroke — 18.00 Po Sloveniji — 18.20 Narodna glasba — 18.40 Petdeset let bojev za slovensko mejo, reportaža — 19.05 Dekleta in fantje — 20.00 Dnevnik — 20.50 Saga o Forsytih — 21.40 Kulturne diagonale — 22.10 Poročila.

Petek, 13. 12.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 11.30 Francoščina — 14.45 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.30 Daktari — 18.20 Mladinski koncert — 19.05 Na poti od Suhe do Sorice — 20.00 Dnevnik — 20.50 Odporniška gibanja v filmski upodobitvi: Severni Vietnam — 22.15 Glasbena oddaja — 22.45 Poročila.